

שנה ח'

גליון מס' 369

פרשת בא

ה'תשפ"ג

בית הכנסת לתורה ולתפילה שטפנשט
 כולל אברכים לעיון - לערצ'ע
 כולל אברכים ללימוד - אהר"ע
 רחוב מרטינליל 13 בני ברק

תלמוד תורה
 "תורת אמת" שטפנשט
 בני ברק

כתובת הת"ת
 מכתב לשיבת קטנה כולל חסידות
 - הר"ר א"ש אלעד

בית הכנסת
בית שטפנשט - גבעתיים
 בקבר הצדיק שטפנשט
 רחוב רמב"ם 1 גבעתיים
 כולל אברכים * בית נטות * מדרשה
 * מרכז מתנדבים לתיקונים

הכנסת אורחים ואש"ל ברומניה
 לקבוצות ויחידים - בחינת מראש
 מתום קבר הארמון ז'אישון שטפנשט
 רחוב אליבטטה 2 שפי פאקורד איש - רומניה

מקוה טהרה
מפעל קניחת דפסחה
 וקבוצת דשנא
 עור וסיוע למשפחות ברמות בימי
 החיים ושפעת השנה.

אור מתורתו
 ועיוני תורה ברחבי הארץ, כנס חיווק
 וערבי יודות לעם בשבתות, בהשתתפות
 גדולי המשפיעים ומיזי הרבים

הספרייה התפנית ומזוואן
 המגמת הדת והגמיה
 וזכי העדיקים שטפנשט.

מכון תורני
 "תורת אמת - שטפנשט"
 להוצאת כתבי-יד הקדושים
 לבית שטפנשט - רח"ו - וחכמי רומניה.

מפעל האנטיקופדיה
 להכנת רומניה
מספריה המגניף גניף להשיג

כמשרדי המוסדות:
 אנטיקופדיה מלכות שטפנשט בית רח"ו ב"ח
 אמת - שטפנשט
 רשפי קודש - רח"ו
 פנקס מלכים - גני
 ג'אשה

ה"א עניני ברות מילה,
 ח"ב עניני תפילה,
 ח"ג עניני עשיון לעניני טאני.
 ילמי נשים - מרכז הלימוד
 - כנור של משה - גני שטפנשט עניקים
 אלכום עם שני דיסקים

י"ל על ידי מנחם
 "תורת אמת שטפנשט"
 הצטרפו לקבלת הגליון כל שבוע
 בדוא"ר: 6160303@gmail.com
 טלפון: 03-579-03-03
 פקס: 03-616-5110

עדיין בתוך הלכודך
 והחומר הגס שסובב אותה מבחוץ, הרי אז אינה ניכר
 בכלל אורה וזיוה המוסתרת שם בפנים בתוככי האבן,
 רק כאשר מזקקין ומנקיין אותה מן הלכודך ושמים אותה
 במשבצת של זהב, אזי היא מבהיקה ומאירה עד למאד.
 זהו שאומר הכתוב "ולכל בני ישראל היה אור", היינו
 שבכח יש לכל אחד מבני אור מסוים, אבל בפועל כיצד
 זה נראה, זה תלוי ב'מושבבתם' אותיות 'מושב תם', הכל
 תלוי היכן מושבו של האור, צריכים לדאוג שיהיה לה
 מושב תם ושלם.

ראיה מהתורה על כבודו הנורא של בית המקדש השלישי שיבב"א
 והיה הדם לבם לאות על הבתים (יב. ג.) בעת שביקר
 הגאון הגדול והמפורסם המלבי"ם זצ"ל אצל רבינו
 האדמו"ר בסאדיגורה ושוחחו בענינים שונים, הזכיר
 המלבי"ם בתוך שיחתו את דברי התו"ט שבמס' דמאי
 (פ"ז מ"ג ד"ה ומעשר שני באחרונה) שכתב שם התו"ט ז"ל:

באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

באר הפרוזה שרים

ילקוט מתורת רבותינו הקדושים זיע"א בפרשת השבוע

אותיות התורה המה שורש הרפואה והישועה

ולמען תספר באזני בנך וכן בנך (י. ט) כתב הרה"ק
 ה'חווה' מלובלין: הגה שמעתי מהרב המגיד מזלאטשוב
 שיחי שבאותיות של 'רפואה' יש החיות של רפואה, כי
 כל התורה היא שמותי ית',
 והתורה היא אותיות, וכן
 כיוצא בזה, וזה למען תספר
 כו' וידעתם על ידי זה אתם
 נמי כי אני ה' כי יתמשכו על
 ידי זה הסיפור בהאותיות
 שורש של גאולה והצלה
 ורכוש ונסים ונפלאות וזה
 "וידעתם כי אני ה'".

(זכרון זאת)

אין די להכיר בכורא מיראה בשעה שמכבה אותך, ההכרה צריכה להיות ברורה מפני גדלותו ית'.

ויבא משה ואהרן... עד מתי מאנת לענות מפני א. הכוונה לדעתי דיש מי שנכנע לפני מלך ושרים מאשר מכיר גדלותם ועל ידי כן הוא של בפניהם, אולם ישנו אשר לבו קשה כאבן ולא שם לבו להיות נכנע מפני המלך והשרים וזאת מיראה וכאשר שבט המושל בידם והוא נכנע מפני משפטים.

והנה פרעה באמת נכנע מפני ה' על ידי הכאה וגם אמר ה' הצדיק, אבל לא היה הכנעתו וזלת בעת המכה, על כן אמר עד מתי מאנת לענות מפני מאפת גדולתי שאתה מכיר ומבין.

(חיי עולם - להגרש"ש טויבש אב"ד יאסי)

הארבה הוכיח כמה ענינים הנבדלים בין מושבות בני ישראל למצרים

ויאמר ה' אל משה נטה ירך על ארץ מצרים בארבה ויעל על ארץ מצרים ויאכל וגו' השאיר הברד. (י. יב)
 הכוונה לדעתי על ידי כח של משה יעל רק על ארץ מצרים ולא במקומות הקרובים יתפשט, וכמו שאמר במדרשם (שמו"ר פ"ג ד) על פסוק הנני מביא מחר ארבה כגבולך ולא כגבול בני חם, ועל זה נאמר (ישעיה כו ט) כאשר משפטיך לארץ צדק למדו וגו', שבמכת הארבה הכירו עד היכן גבול מצרים, גם שלא יאכל רק מה שהשאיר הברד, אבל במקום שלא שלט הברד כגון בארץ גושן שם אף שיהיה לא זיוק מאומה, ועל כן לא נכתב בתורה שבארץ גושן לא היה ארבה כמו שאמר במכות ברה, מאשר באמת היה שמה כי נצמח למו טובה שמלחו אותם וכמו שאמר במדרשם (שמו"ר פ"ג ד) ששמחו מצרים ויצודו מהם לרוב וימלחם, והזיק לא הוי למו על ידם

מאשר היה נח שמה ולא הזיק מאום מאשר לא היה הכח בארבה וזלת להשלים מה שהשאיר הברד במקום שלט הברד ולא במקום שלא שלט הברד, ולא לפלא הדבר דהא הארבה נח כשבת כמו שכתב בבעל המזרים, הכי נמי נח בארץ גושן כנ"ל.

(חיי עולם - להגרש"ש טויבש אב"ד יאסי)

לנו, בספרנו בניסי ה' ונפלאותיו!

(חתם סופר)

- כשם שיהלום נוצץ שבעתיים כשמנוקים אותו ומשכבים אותו בטבעת זהב כך נשמתו של יהודי נוצצת שבעתיים כאשר היא מתנקית מהזהמה המכסה אותה

ולכל בני ישראל היה אור כמושבתם (י. כג) אמר מרן הסב"ק מרוזין זי"ע:
 האמת היא שבכל אחד מישראל נמצא גיטוף קדוש אשר לא נמצא כמוהו אפילו באיש צדיק, רק שהבערת הגיטוף והתגלות האור תלוי בכל אחד ואחד, כמו כל אבן יקרה או מרגלית טובה שנמצאת עדיין בתוך הלכודך

ביקור היסטורי ביאם

סקירה מקיפה בעמודים 9-11

סגולת כח עם ישראל הוא מהעבודה לה' אנשים נשים וטף, ולכן בפסח הענין הוא להתאסף כולם יחד

ויאמר משה בעניניו ובקניניו גלף בכנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו גלף פי חג' לנו (י. ט): הפילוסופים הראשונים נהגו לכרוח אל המערות, לערות ולמדבריות, שכן הסכימו כל החכמים שהבדירות טובה היא לעבודת ה'. אולם תורתנו הקדושה גורסת את ההיפך, כי אדרבה, עיקר עבודת ה' היא ברכים, ואין דומים רבים העושים מצוה למועטים העושים מצוה, ומשום כך אין שוחטין את הפסח על היחיד (פסחים צא).

זו היתה טענת פרעה: "לכו נא הגברים כי אותה אתם מבקשים", כלומר: הרי מבקשים אתם לעבוד את ה', ואתה טוב לעשות בבדירות ולא בכלבול, נערים נשים וטף! ועל כך השיב לו משה רבינו (הללן, פסוק כח): אדרבה, "וגם מקננו יילך עמנו כי ממנו נקח לעבוד את ה'", דהיינו: מעצם ריבוי האנשים, הנשים, הטף והצאן קדשים ניקח רוח קדושה וטהרה לעבוד את ה'! והוא מסיים: ולרמוז כל זה אנו אומרים בליל ט"ו בניסן: "כל דכפיין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח" — כי כינוס לצדיקים טוב

ושמעתי שמן הכתוב 'וישמ את השפחות ואת ילדיה ראשונה ואת לאה וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרונים (בראשית לג) יש תשובה להשואל על הפסוק 'גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון' (תני ב ב) דהרי הפסוק הזה מדבר מהבית השני ונאמר ע"ו אחרון, ונמצא שח"ו אין עוד שלישי אבל מהכתוב הנ"ל מוכרח שאין שום ראייה, דהרי הכתוב לא נמנע מלקרוא אחרונים לאמצעיים היינו לאה וילדיה, אעפ"י שיש עוד אחרים אחריה, וכמו כן כאן הבית שיבנה לעתיד בב"א יהיה אחרון לזה השני, אע"פ שביט זה נקרא אחרון נגד הראשון שקדם לו, ומוסיף התוי"ט לומר זכית' אני להביא עד שני ועל פי שניהם יקום דבר ד': בפ' שמות כתיב 'והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון, והיה אם לא יאמינו גם לשני האותות האלה וגו' ולקחת מממימי היאור וגו' והיו לדם ביבשת'. הרי לך מזה שאחרי שאמר שאם לא יאמינו לקול האות האחרון שוב אמר אות שלישי עכ"ל התוי"ט. אחרי הצעת הדברים הנ"ל בפני רבינו ה"ק מסאדיגורה הביא לו רבינו זי"ע על אתר סיוע לדברי התוי"ט: הרי כתוב 'ובעם הדם לכם לאות על הבתים', אות הדם היא הצעת האות השלישי, אחרי אות המטה ואת ידו בצרעת, ועכ"ו קראה התורה לאות השני בשם אחרון זה יהיה לכם לאות על הבתים היינו הבתי מקדשות דהגם שכתוב על השני אחרון הכוונה אחרון להקודם לו.

(רבינו אה"ו מסאדיגורה זי"ע)

על בר ישראל לנצל את ההתעוררות של הרגע, כי אין לדעת מה יהיה ברגע הבא!

ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים (ב. יז) חז"ל (מכילתא, שמות יב) דרשו בפסוק זה: 'ושמרתם את המצוות - מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה; ויש להתבונן: מה פשר סמיכות זו? וכי העובדה שבעצם היום הזה הוציאנו הקב"ה ממצרים - היא סיבה לשמור את המצוות מחימוץ? מהו הקשר בין השניים? וביאר כ"ק האדמו"ר בעל "בית ישראל" מגור: כוונת חז"ל היא, שכאשר באה לאדם שעת כושר, צריך הוא להזדרז לנצלה, שכן אין לדעת מה יהיה ברגע הבא, ושלא לא יוכל לקיים את המצוה באותה התעוררות כמו ברגע זה. והנה, מובא בספרים הק', שעם ישראל יצא מצרים בדיוק ברגע הנכון, ואילו היה נשאר שם עוד מעט - היה קל"ה, חלילה. עתה תובן היטב סמיכות הפסוקים: 'כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים - ושמרתם את המצוות', כי כשם שיצאו ממצרים בדיוק ברגע הנכון, ואילו היו נשארים עוד - היו כלים, כך הרישא של הפסוק 'ושמרתם את המצוות', הממנה למדו כי מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, הוא מאותו טעם בדיוק: כי אין לדעת מה יהיה ברגע הבא ...

(מספר הזכרון להגר"ש רפאל זצ"ל)

רמז להבטחת האר"י ז"ל: הנוהר מומשהו חמץ ינצל מחטא כל השנה!

'ושמרתם את המצות (ב. יז) רבי אישיהו אמר אל תקרי המצות אלא את המצוות', כדרך שאין מחמיצין את המצה, כך אין מחמיצין את המצוות, אלא אם באה לידך עשה אותה מיד (רש"י) בספרו "רבש לפי" (מערכת ח; אות יח), מצא החיד"א רמז בפסוק שלפנינו להבטחת האר"י ז"ל הנוודעת (הובאה ב"באר היטב" הלכות פסח, תחילת סימן תמוז): 'הנוהר ממשו חמץ בפסח - מובטח לו שלא יחטא כל השנה', היו שהעירו, כי הבטחת האר"י מיוסדת על דברי זוהרה הקדוש (רע"א מהימנא, פרשת כ י תצא, דף רפב) (תרגום דברי זוהרה: 'בזמן ששולט עליהם ליל שמורים, כולם צריכים להיות שמורים מחמץ ושאור בכל שהוא, וכל מאכלים ומשקין כולם שמורים, ומי ששומר אותם מחמץ ושאור, גופו שמור מיצר הרע למטה, והנשמה שמורה למעלה, ונאמר עליו הפסוק "לא יגורר רע", מפני שגופו נעשה קדוש ונשמטו קודש קדשים, ונאמר על היצר הרע "וכל זה לא יאכל קודש", ונאמר "והור הקודש יומת".

הרה"ק ה"חווה מלובלין" מצא רמז לכך בפסוק

בפרשת שמות (שמות כב, טו): "את חג המצות תשמורו שבעת ימים תאכל מצות כאשר ציויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת מצרים, ולא יראו פני ריקם", ויש להעיר על הלשון 'תשמורו', שלכאורה היה לו לכתוב 'את חג המצות שמורו', שכן הלשון 'תשמורו' משמעה כאילו נאמר: ממילא תשמורו? ועוד יקשה: המילים 'כאשר ציויתך' מיותרות לכאורה? ועוד: מהו הלשון 'למועד חדש האביב', היה לו לכתוב 'במועד? ומהו הקשר של 'ולא יראו פני ריקם' לענין זה? אך לאור הבטחת האר"י, שהנוהר כראוי בפסח מובטח שלא יחטא כל השנה - מתבאר הפסוק להפליא: 'את חג המצות תשמורו' - דהיינו: על ידי שמירת דיני חג המצות, תשמור את כל התורה, ומפרש כיצד: 'שבעת ימים תאכל מצות, ועל ידי זה תקיים את כל התורה וכאשר ציויתך', ועד מתי יועיל הדבר, זה? 'למועד חודש האביב', דהיינו: עד הפסח הבא, והפסוק נותן טעם בדבר: 'כי בו', דהיינו: בחג המצות, 'יצאת מצרים', וכיון שהועיל לצאת ממ"ט שערי טומאת מצרים למ"ט שערי בינה, על כן גם בכל השנה יש בו תועלת שלא לחטוא. ואף על פי כן, יש לקיים גם מצוות מעשיות, כי אין די בכך שלא יחטא, והוא אומר 'ולא יראו פני ריקם' - שתדאג גם להתקדש בקיום מצוות מעשיות!

(ושלל לא יחסר)

פשר השמחה בשאלת הבן הרשע

והיה כי יאמרו אליכם פניכם מה העבדה הזאת לכם... ויקד העם וישתחוו: (ב. כג-כד) ברש"י מביא בהמשך: ויקדו העם על בשרות הבנים. פירוש נפלא אודות בשרות הבנים שבפסוק זה, אמר הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב בעל ה"בני יששכר" לאחר שהקדים להקשות: מהי הבשורה הטובה □ וכי העלו בני ישראל על דעתם שלא יהיו להם ח"ו בנים לדורות עולם? אולם מה שהוקשה להם היה הלשון 'והיה' שנאמר כאן בפסוק, שכן 'והיה' הוא לשון שמחה (ויקרא רבה יא, ט), ולשמחה מה זה עושה? □ הלא 'מה העבדה הזאת לכם' היא שאלת הבן הרשע? אלא, יישב ה"בני יששכר", ביאור העניין הוא על פי מה שאמר שמואל לרב יהודה (כתובות נג): 'שינא, לא תיהוי בעבורי אחסנתא אפילו מברא בישא לברא טבא, דלא ידיעה מאי זרעא נפיק מיני ה' (כלומר: אל תעיד על העברת נחלה מאי אחד לבן שני, ואפילו מן רע לבן טוב, שהרי אינך יודע איהו בניו ויולדו לאותם בנים, ואפשר שבני הבן הרע יהי וצדיקים ולהפך). והנה, במקום תשובה מקהים את שינוי של הבן הרשע ואומרים לו "אילו היה שם לא היה ננאל", אולם לכאורה הנה עובדה שהוא בוכונו והוא רשע הרי שננאל? אלא על כרחך שיש בו איהו ניצוץ קדוש, ועל ידי זה עתידים לצאת ממנו צאצאים טובים! ולכן אומרת התורה 'והיה' □ לשון שמחה, והיינו: שמחה תהיה לך אפילו משאלת 'מה העבודה הזאת', שהיא שאלתו של בן רשע, כי מכל מקום כיוון שבפועל ישנו בנינו, על כרחך שיש בו ניצוץ קדוש וייצא ממנו זרע טוב. זו הבשורה הטובה שהתברשו ישראל כאן!

(בני יששכר)

לכאור מתי חלה מכת בכורות, ומתי היתה הגאולה, וזמן מיתת בכורי מצרים.

ויהי בחצי הלילה וה' היכה כל בכור בארץ מצרים (ב. כג) ביאר הגאון הגדול רבי מרדכי אויערבאך שליט"א ז"ל דקלה אביר יעקב-סאדיגורה, בת"א: בנוסח הברכה הנאמרת לאחר קריאת שמע בתפילת ערבית, אנו אומרים: 'המכה בעברתו כל בכורי מצרים ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם'. לעומת זאת, בברכה הנאמרת לאחר קריאת שמע בשחרית - הנוסח הוא: 'ממצרים גאלתנו ומבית עבדים פדיתנו כל בכוריהם הרגת ובכוך גאלת', לכשנתבונן, נגלה שני שינויים בין הנוסח בערבית לנוסח בשחרית: האחד, בערבית כתב הלשון 'המכה בעברתו', והוא מלשון הכאה המוזכרת בפסוק שלפנינו, ואילו בשחרית כתב הלשון 'כל בכוריהם הרגת', לשון הריגה; והשני השני - בערבית הסדר הוא: 'המכה בעברתו' ואחר

כך ויוצא את עמו', כפי הסדר העולה מפסוקי הפרשה, ואילו נוסח הברכה בשחרית - 'ממצרים גאלתנו... וכל בכוריהם הרגת' - משמע שערך לפני שהרג את הבכורים, כבר היתה גאלה, ויש לתת טעם בדבר. אלא - יתבררו הדברים לפי הברייתא המובאת בתחילת 'מסכת שמחות' (אבל רבת), העוסקת בהלכות אבל, וזה לשונה: 'ויהי בחצי הלילה וה' היכה כל בכור בארץ מצרים' - וכתוב (במדבר ת, יז): 'כי לי כל בכור וגו' ביום הכותי כל בכור' (דהיינו: שלכאורה הפסוקים סותרים זה לזה, שהרי כאן נאמר שהקב"ה היכה את הבכורים בחצי הלילה, ואילו בפרשת במדבר אמר שהיכה אותם ביום) א"ר יוחנן: אף על פי שהיכה אותם מכת מוות בחצי הלילה, היתה נפשם מפרפרת בהם עד הבוקר. משל הדיוט אומר: נתת פת לנער - הודע את אמו, אף הקב"ה אמר: מי מודיע לבני במיתה מנשוקת הזאת ששונאיהם היאך מתים בה? אלא תשמור נפשם עד הבוקר כדי שיראו בני בשונאיהם. הרי לנו, שאמנם בחצות הלילה עדיין לא מתו כל הבכורות, אלא רק היתה בהם מכת מוות שעל ידה פרפרו, אולם לא יצאה נשמתם עד הבוקר, ולאור זאת מדוייקים להפליא שתי הנוסחאות, זו שבערבית וזו שבשחרית: בערבית, מכיון שאז טרם מתו הבכורים, אלא רק הוכו - אנו אומרים 'המכה בעברתו כל בכורי מצרים', בלשון הווה, אך בשחרית, שבה כבר מתו הבכורים ממש - שם כבר מתאים לשון עבר: 'כל בכוריהם הרגת'. ויתיישב גם סדר הדברים, כי אמנם בלילה קודם היתה המכה ורק לאחר מכן השתחררו על ידי פרעה, אולם כאשר מתו לגמרי, בבוקר היה זה לאחר שישראל קיבלו שחרור, ולכן בבוקר מקדימים את לשון 'ממצרים גאלתנו' ורק לאחר מכן 'כל בכוריהם הרגת'. כפתור ופרח !.

(ושלל לא יחסר)

הלכות, חומרות, ושכרן המופלא

וישא העם את בשרם יחמץ משארותם צרותם בשמלותם על שצמם (ב. כג) תמה הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע - ה"בני יששכר", מדוע הפסוק פותח בלשון יחיד: 'וישא העם את בצקו', ומסיים בלשון רבים: 'משארותם צרותם בשמלותם על שצמם' ועוד הקשה בספרו "דרך פקודין" (על תרי"ג מצוות, עשה כא): הלא רש"י מפרש: 'משארותם - שיירי מצה ומרור', ואם כן הוא ענין אחו, והיה לו לכתוב 'משארותם' 'ולדעת', הוא מיישב, 'וישא העם את בצקו' - זהו הדבר שהוא לעיכובא, שהרי כבר נצטוו שלא לאכול חמץ, ועל כן אמר בלשון יחיד: כי מכיון שהוא לעיכובא, הרי כל ישראל שווין בו, ודרך אחד להם - שעיסה ששהתה כשיעור חמוץ אסורה. אך הנה, בנוסף לדין עצמו, יש בישראל רבים המחמירים בדקדוקים שונים, זה חומרנו כך זה חומרנו כך, ולכל אחד דרכו והילוכו בקודש בחומרות שונות, ובענין זה יש דרכים שונות, וזו כוונת 'משארותם' - שיעור וחומרות המצוה, שאין לה גבול, ומה עשה להם לבושי אור מקיף כשמלה המקפת את השכם, כל אחד לפי חומרותו בקודש. וכל זאת נרמז בפסוק: 'משארותם' - שיעור המצוה (ונקט לשון רבים כי לא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהם: שדרכו להטיב) 'צרותות בשמלותם על שצמם' - אלו האורות המקיפים כשמלה, אשר זוכים להם על ידי ההידורים והחומרות במצוות ...

(דרך פקודין - על תרי"ג מצוות)

"רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות"

כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה (ב. לט) התורה הק' מעידה שבלא ציווי השי"ת ג"כ לא היה באפשרי שיתחמץ העיסה, מפאת קוצר הזמן, וזאת מפני שכי גרשו במהירות וגו' ולא יכלו להתמהמה, אך מחמת שרצה הקב"ה לזכות את ישראל במצוה בפרט או שהיו במצב של ערוב ועריה, והיה רצון השי"ת שיהיה אתעדל"ת מצד ישראל לשמוע בקול ה' ע"כ יזכה להם זאת בתור

המשך בעמוד 4

באר בשדה - שטפונש

ילקוט סגולות לימי השנה מלוקט מפי גאונים קדמונים ומקורות נאמנים
מתוך מפעל "סגולות מלכים" - הלא המה סגולות אשר יסודתם בהררי קודש, והוא
כשולחן הערוך לסגולות מסודר לפי ימי וחדשי השנה דבר יום ביומו
מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א רב דקהל שטפנשט

סגולות מלכים

סגולות תיקון חצות

ויהי בהצני הלילה (יב, כט)

דהא אתרשים ברשימו דמלכא, דאשתמודעא דאיהו
מהיכלא דמלכא, ובגין דא לא דיינין עליה דינא. זכאה
חולקהון דצדיקייא דמשתדלי באורייתא, וכל שכן
בזמנא דמלכא תאיב על מלי דאורייתא.

[תרגום: כשנחלק הלילה, הכרוז עומד ומכריז, ונפתחים הפתחים.
או רוח אחת של צפון מתעוררת ומקשה בכנור דוד, ומנגן מאליה,
ומשבחת את המלך, והקדוש ברוך הוא משתעשע עם הצדיקים בגן
עדן. אשרי חלקו של מי שמתעורר באותו זמן ועוסק בתורה, וכל
מי שעומד באותו זמן ועוסק בתורה, נקרא חברו של הקדוש ברוך
הוא ונבס'ת ישראל, ולא עוד, אלא שאלו נקראים אחים ורעים שלו,
שכתוב (תהלים קפב) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. ונקראים
חברים של המלאכים העליונים והמחוננים העליונים, שכתוב (שיר
ח) חברים מקשיבים לקולך. כשבא היום, הכרוז עומד ומכריז,
ונפתחים של צד דרום נפתחים, ומתעוררים כוכבים ומזלות, ופתיחי
הרחמים נפתחים, והמלך יושב ומקבל תשבחות. אזי כנסת ישראל
נוטלת את אותם דברים ועולה, וכל אותם חברים אחוזים בכנפיה,
ודבריהם באים ושורים בחיק המלך. אז מצוה המלך לכתב את כל
אותם הדברים. ובספר תנאים כל אותם בני היכלו, וחוט של חסד
נמשך עליהם, ובמאורו חוט מתעשר אדם בעטרת המלך, וממנו
פוחדים עליונים ותחתונים. הוא נכנס לכל שערי המלך, ואין מי
שימחה בידו, ואפילו בזמן שבעלי הדין עומדים לדון את העולם, אין
דנים עליו דין, משום שהרי גרשם ברשם של המלך, שנודע שהוא
מהיכל המלך, ולכן לא דנים עליו דין. אשרי חלקם של הצדיקים
שמתדללים בתורה, וכל שכן בזמן שהמלך תאב לדברי תורה].

(וזה"ק ח"ג כא, ב)

התפילה בחצות לילה רצויה וקרובה להתקבל

ראוי לכל אדם לעורר השחר בפרט בלילות
הארוכים, ולשפוך תחנונים בלב מר על חורבן בית
המקדש ועל הריגות הצדיקים, ויבכה ויתחנן בכל
לב ובכל נפש, כי התפילה או היא רצויה וקרובה
להתקבל, וכל הבוכים ומתפללים ומתחננים על
חורבן בית המקדש יזכו לשמוח בשמחתה.

(אור צדיקים למחר"ם פאפרש ז"ע פרק יז)

סיוע גדול לבעל תשובה

קיימת חצות הוא סיוע גדול לבעל תשובה, לכן צריך
כל בעל תשובה להתנווד שיהיה מעיניו, ובוה משבר
הקליפה הקשה, ואם כן ראוי הוא לכל בעל תשובה
הקם בלילה לעסוק בתורה, דטרם כל יתודה ויבכה
על כל עונותיו, ואחר כך יסייעוהו מן השמים, והטעם
שמשיבר הקליפה הקשה הוא, כי הקליפה הקשה מכל
הקליפות הוא המיתה, והשינה אחד מששים מהמיתה,
וכיון דנודד שיהיה מעיניו, נמצא הקליפה משתברת
מאליה, יעוין שם, ולפי זה שמשברת הקליפה על ידי
עסק התורה בחצות לילה, הנה עלה בידינו כטעם
לצ"ד דהלומד בלילה אינו שוכח, כי ידוע כי השכחה
באה מצד הקליפה והסטרא אחרא, כאומרם זכרונם
לברכה, וכיון דבא עד משב"ר להקליפה, בדין הוא
דתלמודו יתקיים בידו וזכרו תורתו.

(כף החיים פלאני - סימן ג אות ח)

לומר תיקון חצות ברגע חצות

כתב הרב יוסף אומץ בתשובות סימן נה, וקבלתי
מפיו רבני קריישי יודעי דעת ומביני שלומי אמוני, כי
מי שהוא ער ברגע חצות, טוב לומר תיקון חצות בו
בפרק, דדבר בעתו מה טוב, יעוין שם, ונראה לומר כי
גם מי שהוא ישן על מיטתו, ישתדל להיות מתעורר,
ויקום בחצות הלילה סמוך לו מלפניו, כדי שבהגיע
רגע חצות יהיה געור ויאמר תכף תיקון חצות, ואם
יכבדי עליו השינה יחזור לישן, ועל כל פנים מי שהוא
ער כל הלילה ובא העת לומר תיקון חצות, יקרא
קריאת שמע קודם שיאמר תיקון חצות.

(כף החיים פלאני - סימן ג אות כט)

המשך בעמוד 4

סגולה גדולה ליום שלישי בשלח לפרנסה ולזכירה

יום ג' בשלח יום מסוגל לפרנסה על
פי ההקדמ"מ מרימנוב לאמירת פרשת
המן ביום זה שנים מקרא ואחד תרגום
כנודע וכמפורסם בתפוצות ישראל, וכן
סגולה נפלאה לזכירת התורה על פי דברי
ההקד"ח פלאגי שהביאו מהאר"י הק',
והוא פלא, להלן אנו מביאים את לשון
הסגולה ומשמעה: כי באור ליום ג' בשלח
יתן בקבוק יין לבן בארון הקודש, ובש"ק
בשלח יקדש ובמוצ"ש יבדיל עליו, ויועיל
לזכירה.

וז"ל רבי חיים פלאגי: סגולה לזכירה,
ליקח עשיית אחת של זכוית מלאה יין
לבן, ולגנוזה בתוך ההיכל הקדש במקום
שמונחים שם ה"ס"ת, ולהניחה שם ג' ימים
וג' לילות, דהיינו בערב יום ג' יניחנה שם,
ויקחנה בליל שבת אחר תפילת ערבית,
ויאמר קידוש בלילה וביום, ובמוצאי שבת
יבדיל על יין שבעשיית זאת ויועיל
לזכירה, ובשעת הנחתה לעשיית בהיכל
כה יאמר ב' פסוקים אלו (בשלח ט"ז ג-ל"ד):
ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן
שמה מלא העומר מן והנח אותו לפני ה'
למשמרת לדורותיכם. כאשר צוה ה' אל
משה וינחהו אהרן לפני העדה למשמרת.
וצריך שיהיה ג"כ בסדר בשלח, כך רשום
בזכרוננו.

(והנה בעתה אני חוכך בזה להחמיה,
דאיך יתכן להניח עשיית של יין שהוא
דבר חולין לתוך ארון הקודש למשמרת,
דהוי תשמיש קדש לדבר חול, אם לא
שנאמר כי כיון שנעשה זה לסגולה לזכות
לזכירת התורה, וגם הוי היין עצמו לקידוש
היום ואבדלתא דהוי דבר מצוה, ולא מכיון
ח"ו לביזוי להשתמש בקודש לשמירת חול,
כל כהאי גוונא ליכא איסורא ושפיר דמי).

(ספר החיים לר"ח פאלאגי סימן מ"ה אות י"א,

וע"ע מה שכתב בספרו רפואה וחיים פ"ב אות פ'

שהביאו בשינוי לשון)

הברכה שעל ידי הקמים בחצות ברכה

תא חזי, בשעתא דבר נש קם בפלגות ליליא
למלעי באורייתא, ורוח צפון אתער בפלגות ליליא,
היא אלתא קיימא ומשבחא ליה לקודשא בריך
הוא, ובשעתא דהיא קיימא, כמה אלף וכמה רבבן
קיימיין עמה בקיימיותא, וכלהו שארין לשבחא
למלכא קדישא. ההוא דוכי וקם בפלגות ליליא
למלעי באורייתא, קודשא בריך הוא אצית ליה כמה
דאוקמוהו, דכתיב (שיר ח ב) היושב בגנים חברים
מקשיבים לקולך השמיעני, וכל אינון אוכלוסין
לעילא, וכל בני תושבתא דזמורין למאריהון, כלהו
משכתיי בגין תושבתא דאינון דלעו באורייתא,
ומכריז ואמרי (תהלים קלד א) הנה ברכו את ה' כל עבדי
ה', אתון ברכו את ה', אתון שבחו למלכא קדישא,
אתון אעטרו ליה למלכא. והיה איילתא מתעטרא
ביה בההוא בר נש, וקמת קמי מלכא, ואמרת, חמי
במאי ברא אתינא לקמך, במאי ברא אתערנא לגבך,
ומאן אינון דשבחא כלא דלהון קמי מלכא, הדר ואמר
העומדים בבית ה' בלילות, אליו אקרון עבדי ה', אליו
אתחזון לברכא למלכא, וברכתא דלהון ברכתא, הדא
הוא דכתיב (שם ב) שאו ידיכם קדש וברכו את ה'
וגו', אתון אתחזון דמלכא קדישא יתברך על ידייכו,
וברכתא דעל ידייכו ברכתא היא.

[תרגום: בא ראה, בשעה שאדם קם בחצות הלילה לעסק בתורה
ורוח צפון מתעוררת בחצות הלילה, אותה אילת עומדת ומשבחת
את הקדוש ברוך הוא. ובשעה שהיא עומדת, כמה אלפים וכמה
רבבות עומדים עמה במקומה, וכלם מתחילים לשבח את המלך
הקדוש. אותו מי שזוכה וקם בחצות הלילה לעסק בתורה, הקדוש
ברוך הוא מקשיב לו, כמו שבאורה, שכתוב (שירח) היושב בגנים
חברים מקשיבים לקולך השמיעני, וכל אותם אוכלוסים של
מעלה וכל בני התשבחת שממורים לרבונם, כלם שוככים בשביל
התשבחת של אותם שעסקו בתורה, ומכריזים ואומרים: (תהלים
קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה'. אתם ברכו את ה', אתם שבחו
את המלך הקדוש, אתם עטרו את המלך. ואתה האילת מתעטרת
באותו אדם, ועומדת לפני המלך ואומרת: ראה באיזה בן באתי
לפניך, באיזה בן התעוררתי אליך. ומי הם שהשבחו כלו שלמה לפני
המלך? וזהו ואומר, העומדים בבית ה' בלילות, אלו נקראים עבדי
ה', אלו ראויים לברך את המלך, וברכתם ברכה, זהו שכתוב (שם
ב) שאו ידיכם קדש וברכו את ה' וגו'. אתם ראויים שהמלך הקדוש
יתברך על ידיכם, והברכה שעל ידיכם ברכה היא].

(וזה"ק ח"ג י, א)

אין דנים עליו דין למעלה

כד אתפלג ליליא, כרוזא קאים וכריז, ופתחין פתיחו,
כדין רווחא חד דסטר צפון אתער, ואקיש בכנור דדוד,
ומנגן מאליה, ושבחת למלכא, וקודשא בריך הוא
משתעשע בצדיקייא בגנתא דעדן. זכאה חולקיה
מאן דאתער בההוא זמנא ואשתדל באורייתא, וכל
מאן דקאים בההוא זמנא ואשתדל באורייתא, אקרי
חבריה דקודשא בריך הוא וכנסת ישראל, ולא עוד
אלא דאליו אקרון אחים ורעים ליה, דכתיב (תהלים
קכב ח) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. ואקרון
חברים בהדי מלאכיין עלאין ומשריין עלאין, דכתיב
(שיר ח א) חברים מקשיבים לקולך. כד אתי ימנא,
כרוזא קאים וכריז, ופתחין דסטר דרומא אתפתחו,
ומתעריין כוכבים ומזלות, ופתחין דרחמי אתפתחו,
ומלכא יתיב וקביל תושבחון. כדין כנסת ישראל
נטלא לאינון מלין וסלקא, וכל אינון חברים אחיין
בגדפהא, ומלייהו אתיין ושריין בחיקא דמלכא, כדין
פקיי מלכא למיכתב כל אינון מלין. ובספרא כתיבו
כל אינון בני היכליה, והוטא דחסד אתמשך עלייהו,
דמההוא חוטא אתעטר בר נש בעטרא דמלכא, ומניה
דחלין עלאין ותתאין, הוא עאל בכל תרעי מלכא,
ולית מאן דימחי בידוי, ואפילו בזמנא דמאריהון
דינא קיימיין למידן עלמא, לא דיינין עליה דינא, בגין

מצוה שלא יאכלו חמץ, הגם שהיה גלוי לפניו ית' שבע"כ יהיה כן.

(רבינו אדה"ז מסאדיגורה ז"ע)

ההתקדשות של בני ישראל מותנית בכבוד הזולת

קדש לי כל בכור פטר כל רחם (ב. ג. ה.) דרש מרן רבינו הק' מרוז"ן: 'קדש לי' אם תרצה לקדש עצמך 'לי' לשמי, אזי 'כל בכור' תראה שכל אחד מ'ישראל, יהיה בעיניך כבכור וגדול ממך ואתה במדרגה נמוכה ממנו. 'פטר כל' פטר הוא ענין של פתיחה והתחלה, היינו שההתחלה והדבר הראשון בעבודת ה' הוא 'רחם', רחמנות שתרחם על כל אחד ואחד מבני ישראל, ולפעמים אנו שומעים שאחד מתבטא על השני 'הרי הוא אינו אדם בכלל אלא בגדר בהמה - ואסור א"כ אפי' לרחם עליו'. ע"ז מסיים הכתוב 'באדם ובהמה לי הוא' הקביעה הזאת מיהו באמת בגדר 'אדם' ומיהו בגדר 'בהמה' את זה תשאיר בשבילי ואתה לא צריך לדאוג ע"ז אלא אתה צריך לרחם על כולם.

(מרן הסב"ק מרוז"ן ז"ע)

"כל נדרי" בליל בדיקת חמץ...

ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה (ב. ג. ה.) מסופר כי באחת השנים לקראת חג הפסח גייע אחד הכפריים לבית מדרשו של רבינו מריז"ן ז"ע על מנת לעשות את החג במחיצת רבינו, ומכיון שהיה

בחצות - יוכל לפעול כל דבר ששואל מאתו ית"ש

ובעת הקיצו משינתו בחצות לילה דייקא כי אז עיזן רעותא ורעוא משתכח כידוע (ח"ב מו: זח"ג כ"א) ובעבודת חצות לילה בתורה ותיקון חצות ובהתחברותו עם התפילה אזי יוכל להתייחד ולהתדבק למעלה ולפעול כל דבר ששואל מאתו ית"ש, כי חצות לילה הוא דבר שלם ובטרום אור הבוקר הוא פירוד ח"ן.

(ליקוטי תורה, טשערנאביל, הורכה ב')

מי שאינו יכול לקיים תיקון חצות לפחות יהזיק בר אוריין שיקיימה

כתב בספר חוצות דמשק היות בזהה הק' מפליג מאוד בקימת חצות שכמעט אין סדרה שלא ידבר בה, וזה מפני שחביבה ויקרה מאוד וכי, ע"כ החיוב מאוד לכל אדם להתאמץ בכל יכלתו ובכל אפשרותו לקיימה כהוגן, ומי שטרוד מאוד בעסקי העולם ואי אפשר לקיימה עכ"פ יראה להחזיק אתה בר אוריין שהוא יקיימה ויהי' לו חלק בה, אשרי איש שיכול לקיימה ומה טוב חלקו ונעים גורלו בעולם הבא עין לא ראתה, ואם מכיר בטבעו באמת לאמתו בלי שום רמי' שאדם חלוש הוא אז לפחות יקום בשעה ב' אחר חצות, ובדרך זה מבואר בספרים הקדושים שבבוקר היא עת רצון מאוד ועת שליטת החסידים.

(משפט צדק על תהלים בהקדמה)

מתקן מה שאינו נמחל בכמה תעניות וסיוגופים

אמנם עוד דע לך אחרי קבלתי מרבתי, אשר התיקון חצות לילה מעורר עת רצון למחול לו את אשר עיזת מה שאינו נמחל בכמה תעניות וסיוגופים

עייף ביותר הלך לישון על ספסל בבית המדרש, בינתים העריב היום החסידים התפללו מנחה ומעריב והיות שלא הרגישו בו לא העירו אותו, והוא המשיך בשנתו. לאחר התפלה בדק רבינו זי"ע את החמץ בדירתו אח"כ נכנס לבית המדרש ובדק גם כאן ולבסוף אמר "כל חמירא וחמיעא" אז התעורר הכפרי משנתו וצעק כמתוך השינה: אי לי אומרים כבר 'כל נדרי' ואני אחרתי את ה'סעודה המפסקת', והתחילו כל הנוכחים לצחוק אמר להם רבינו: אל תצחקו ממנו בשעה שהוא אומר את האמת, כי מבואר בספה"ק שכל מה שאפשר לפעול בימים הנוראים ע"י תשובה חפלה וצדקה אפשר לפעול בחודש ניסן ע"י קיום מצוות פסח כהלכתו, זהו שנרמז בפסוק "ועבדת את העבודה הזאת", זאת זה יום כיפור כמו שכתוב 'בזאת יבא אהרן אל הקדש' (ויקרא מו. א.) 'בחדש הזה' הוא ניסן, כמו שכתוב 'החדש הזה לכם ראש חדשים'. נמצא כי 'כל נדרי' ו'כל חמירא' עולים בקנה אחד...

(מרן הסב"ק מרוז"ן ז"ע)

הביאור איך ניתן לומר חצי פסוק

והיה פי ישראל בנה מחר לאמר מה זאת ואמרת אלו בחן יד הוציאנו ה' ממצרים מפיט עבדים (ב. ג. ה.) האחרונים מתחבטים הרבה באיסור לומר חצי פסוק, משום הכלל "כל פסוקא דלא פסקיה משה - אגן לא פסקינן", ובכל זאת אנו מוצאים פעמים רבות שאין מקפידים על כך, וכגון בפסוק שלפנינו שהתשובה לבן התם כפי שהובאה בהגדה, מתחילה רק מ'ואמרת אליו" שהוא אמצעו של הפסוק? כך גם לעיל (ב. ג. ה.): "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים",

שהיא התשובה לבן הרשע, ואף שם מתחילים מאמצעו של הפסוק? וכמו כן בברכת הבנים הנאמרת בכל תפוצות ישראל, מברכים "שימי אלוקים כאפרים וכמנשה", אף שהוא רק חצי הפסוק? ותירץ על כך הרה"ק בעל ה'אמרי אמת מגור זי"ע, שבכל המקומות הללו ישנו ציווי מפורש בפסוק לומר רק את התיבות הנאמרות, וכגון בברכת הבנים שבפסוק נאמר במפורש: "בך יברך ישראל לאמר ישימך אלוקים וגו'" - הרי שהפסוק עצמו מצוה לומר את התיבות שמן הציווי ולהלן. וכן גם בעניינינו, שהפסוק אומר: "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה וגו'" - הרי כאן ציווי מפורש לומר את ה'בעבור זה'. כך גם בפסוק שלפנינו: "ואמרת אליו בחזק יד וגו'" - בכל המקומות הללו לא שייך לומר "כל פסוק דלא פסקא משה", כי משמעות הפסוק עצמו היא לומר רק את חציו. והביא האדמו"ר בעל "אמרי אמת" ראייה נפלאה ליסוד שחידש מהגמרא במסכת חולין (זב. טז) שם מצינו שרבי שמעון בן חלפתא הלך לאמת את מה שנאמר בפסוק על הנמלה: "אשר אין לה קצין שוטר ומושל". והקשו התוספות (שם, ב ד"ה אייל) שהרי בגמרא בבבא בתרא (ע"ה.) נאמר שאין לבדוק אחר דברי חכמים והבדוק אחר דבריהם נקרא מלגלג? ויישב הגה"ק ה"מהר"ם שיש"ף באופן פלאי וזה לשונו: "שמעתי מהר"י סג"ל ז"ל דכיון דשלמה אמר לך אל נמלה עצל ראה דרכה וחכם", שפיר אמר "איזיל ואחזי" עכ"ל. הוא הדין בעניינינו, שהפסוק עצמו אומר "אמור להם" או "ואמרת אליו" וכי' הרי זה ציווי לומר רק את התיבות שלאחר מכן, ואין בכך משום "כל פסוק דלא פסקיה משה אגן לא פסקינן". ודברי פי חכם חן!

(כמוצא שלל רב)

אריכות ימים

הקם בחצות זוכה לאריכות ימים ושנים ובנים לא ימותו בחייו.

(מועד לכל חי)

אין די במה שעוסק בתורה ביום

מה שמפליג בזה"ק בשבח הקם בחצות לילה לעסוק בתורה ואין די במה שעוסק בתורה ביום, ובפרט בימי הקיץ, מחמת שבליילה הוא הסתלקות המוחין ונתפשט גשמיות בעולם וכמה בנ"א נקרים ח"ו והוא מסריח, ומי שקם ועוסק בתורה אינו מניח את העולם ליפול ולירד כ"כ, והבן.

(אמרי פנחס סדר היום ועניני תפלה אות רכו)

ע"י תיקון חצות יתקן המדות ולא יצטרך לסיוגופים

ועיקר זמן של התפילה הזאת הוא בחצות לילה ממש, שיקום בחצות לילה ויכנס לחדר צנוע שלא יהיה שם שום אדם, שזה שעושים בפני בני אדם שידעו שהוא עושה זה לאו כלום הוא, ועיקר הוא בצניעות, וישלך את עצמו על העפר ויבכה לפני הבורא עד מתי לא יקבלו ישראל השפע מידך ממש בלי שום אמצעי שזה הוא גלות השכינה, ועד מתי לא יהיה להם שכל שיוכלו לדבר דבורים לפניך. ולכך פירש רש"י שני מגידי בעלטה - תרנגולים המגידים עונת הלילה, שזה הזמן הוא חצות לילה ממש והוא עת רצון, ולכך יפה להתפלל באותו זמן, וכשאדם קם בחצות לילה ואומר תיקון חצות ומתפלל בעד כלל ישראל כנזכר, בקל יכול לבא לשכליות גדולות ובקל יתקן המדות ולא יצטרך לסיוגופים.

(תולדות אהרן - לקוטים)

רבים, כי לתעניות צריך פרישות גדול במדבריות ויערות ומערות.

(מהרצ"ה מוידויטשוב סוד מרע ועשה טוב דף ט"ז)

סגולה לפרנסה

ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה (משלי לא ה.) בפסוק זה מרומז שקימת חצות הוא גם כן סגולה לפרנסה.

(דבש השדה אות ס"ב בשם החוזה)

תיקון לחטא

מתיקוני קרי להיות נזהר לעמוד בחצות לילה, מי שסיפק בידו לעשות לאונן ולקונן על חורבן בית המקדש. ומינה בשאר זמנים כמו שמפורש בשדה בוכים, ולכן היה דוד נזהר בעמידת חצות לילה לתקן חטא אדם הראשון וכי'.

(יסוד יוסף תיקון כח)

מי שיש בו נשמה כשירה מתעורר בחצות ממש

קבלה בדינו שכל ישראל שיש בו נשמה כשירה מתעורר בחצות ממש, ואם הוא חלש מאד שאינו יכול לקום עדיין, ובפרט בדור הזה דור חלש, עכ"פ יאמר איהו דבר שבח ופסוקי אמונה, אתה הראת, וידעת היום, שמע ישראל, אין כאלקיני, עלינו, האדרת, מלך אחד יחיד ומיוחד, אור צח אור קדמון, אדון עולם, מלך בורא כל, וגימור כל אלפא ביתא וכיוצא, ויישן וינוח מעט שיהיה בריא וחזק ושיהיה לו מוחין צוללין, ויזהר בלימוד הלילה אחר חצות דייקא שהוא מעין עוה"ב ויאמר אודה ה', או אלפי ביתי אחריתי, ויכוין כלי"ך סעפ"ה יאעוצ"ה עם הכוונה, וכל זה מועיל להשגה.

(זר זבב סי' א', וזהו ח' א. ז.)

מצבות הספרות

מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א
רב דקה שטפניט

מצבת קברו של רבי אברהם יעקב דרברמדיגר זצ"ל האדמו"ר מגאלאץ הנמצאת באהל הרה"ק משטפניט זיע"א בבית העלמין נחלת יצחק גבעתיים

על מצבת קברו נכתב לזכרון

פ"נ
איש קדוש צנוע ומעלי
מוהר"ר
ר' אברהם יעקב זצוק"ל
אדמו"ר מגליץ
בן הרה"ג ר' לוי יצחק
דרברמדיגר
נכד הרהצה"ק מברדיטשוב
נפטר י"ב שבט תשכ"ד
ת"צ צ"ב ה'

*

זכר עולם לאשתו הצדקנית
פרידה בת הרב פנחס לנדמן
ע"ה
שנפטרה בגליץ רומניה ט"ז מנ'
אב תש"ז ת,ג,צ,ב,ה,

הגאון החסיד רבי אברהם יעקב דרברמדיגר זצ"ל בעל "לנפש חיה" - רב ואדמו"ר גאלאץ - רומניה נסתלק ביום י"ב בשבט תשכ"ד ומנו"כ בבית העלמין נחלת יצחק גבעתיים

מגזע רם היחס

בנציון כ"ץ זצ"ל, הגאון רבי בנימין וויס מטשרנוביץ והגה"צ רבי משולם אשכנזי מסטאניסלאב זכרונם לברכה. בראשית שנותיו בזכות יחוסו הרם וזקיניו הקדושים שימש כאדמו"ר פועל ישועות ומשפיע ברכות בעיר מגוריו בפוקשאן.

באמצע שנותיו חשך עליו עולמו עם פטירתה של זוג' הצדקנית ע"ה, אך הוא עמד והתנער מאבלו

[צ"ע אם פוקשאן או פסקאן והאם היו שני רא"י דרברמדיגר].
בהגיעו לפרקו נלקח אחר כבוד כחתן להרה"ק רבי פנחס לאנדמאן אב"ד אוקנא (שהיה אח וחתן הרה"ק רבי אורי לנדמן זצ"ל מפורולואץ) בן הרה"ק רבי צבי הירש לאנדמאן.

רבי אברהם יעקב ישב על התורה ועל העבודה, נסמך להוראה על ידי גדולי רבני רומניה הגאון רבי

הגאון החסיד רבי אברהם יעקב דרברמדיגר זצ"ל נולד בעיירה פוקשאן במחוז ראגאט ברומניה הישנה. לאביו הרה"ח לוי יצחק אב"ד ניגרעשט, שהיה מגזע אראלים ותרשישים בן אחר בן לסגנון של ישראל רבינו הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיעוכי"א.

באר בשדה - שטפניט

והתחזק, וכעבור תקופה קצרה נישא בשנית עם הרבנית מרת מרים יוטא בת הנגיד הגביר רבי אברהם יוסף בקנרוט ז"ל מסכדוניצא בעליו של כמה וכמה שדות נפט באזור.

הרבנית מרים יוטא היתה אשה מלאת עשיה ומרץ. בשנות השואה פעלה רבות גדולות ונצורות להצלת והרווחת אחינו בני ישראל. נפטרה בתל אביב ביום כ"ב אייר תשט"ו.

רב ואדמו"ר

לימים נתבקש רבי אברהם יעקב לעלות על כסא הרבנות בעיירה בגאלאץ. והמשיך באדמורתו אותה התחיל בעיר מגוריו בפוקשאן.

בימי רבנותו בגאלאץ שימש כרב ואב"ד, ומיד עם התיישבותו אזר כגבר חלציו להעמיד הדת על תילה ופעל בגאלאץ גדולות ונצורות.

בהמשך ימי שבתו על כסא רבנותו בגאלאץ נתבקש ע"י ידידו הגאון הגדול רבי נחם שמריה כשכטר זצ"ל אב"ד דראבאן והוש להביע את דעתו ההלכתית בקשר לכתיבת שם העיר גאלאץ בגיטין וכך מופיע בספר של הגר"ש שכטר "בית המדרש שם ועבר" על עניני גיטין וז"ל: "גלץ" - גלץ מתא דיתבי על נהר טונא ועל נהר בראטוש ועל מי מעיינות. כן כתב לי ידידי הרב הגאון ה"ר אברהם יעקב דרברמדיגור שהיה שם רב אב"ד.

כתביו וספריו

רבי אברהם יעקב שלח ידו בכתובים והביא לבית הדפוס שני ספרי דרוש על התורה, א' ספר "לנפש חיה" דרושים קצרים וחידושים יקרים, א-ב (ת"א תש"ד), ובה"ב הדרשות שנשא בראש השנה בשנות השואה (הודפסו בעמ' רל"ט-רמ, רמג, רנג).

הספר עצמו הוא "דרושים קצרים וחידושים יקרים" (כלשון השער), על התורה, הגדה של פסח ומועדים. חלק א' על חומשים בראשית-שמות; חלק ב' על החומשים ויקרא-דברים, נדפסו בתל אביב תש"כ. בפרשת בראשית מעתיק קטע מחיבורו על מסכת אבות, שלא זכינו לאורו.

את הספר מעטרת הסכמתו הנלהבת של גאון הגאונים שר התורה של רומניה הגאון הגדול רבי משולם ראטה אב"ד טשרנוביץ שכתב בהסכמתו: "מצאתי בו דרושים נפלאים וחדושים יקרים בדברי אגדה על סדר פרשיות התורה, ודבריו נעימים ונחמדים משמחים לב ומפיקים נוגה ביראת ה' טהורה... בתוך הסכמתו הוא מעיר כמה וכמה הערות ומתפלפל עם הרב המחבר זצ"ל. כמו"כ כתב לו הגאון רבי משולם ראטה תשובה בספרו שו"ת קול מבשר (ח"א סימן ע"א): לכבוד ידידי הרב הגאון החריף ובקיא בכל חלקי התורה וכו' ומרה"א" דרברמדיגור נ"י אבד"ק גאלאץ, וכן עוד שם בספר השו"ת סימן ע"ב.

כמו"כ יש מאמר מרבי אברהם יעקב ב'קבוצי אפרים' (שנה ב חוברת י"א) מאמר זה הוא בחידושי בהלכה והגדה, והוא נכתב עוד בימי שבתו בפוקשאן, וכן בשו"ת 'אפרקסתא דעניא' (ח"ב או"ח סימן ג').

בספר 'שערי חסידות' למורינו הגה"צ הגר"א שפירא אבד"ק פרדס כץ שליט"א מביא סקירה מענינת מתוך ספרו ותורתו של רבי אברהם יעקב, בתחילה מציין כי גיסו (בעל אחותו) רבי שלום גוטמאן אבד"ק יאסי הוציא לאור ביאסי תר"ע ספר "תפארת בית לוי" - תולדות חייו של חו"ז ה'יקדושת לוי', ונלווה אליו ספר "תורת ישראל" - מחו"ז רבי ישראל מפינקוב, עם ציונים והארות בשם "תורת יחזקאל" מבנו רבי מתתיהו יחזקאל גוטמאן אבד"ק הוש וליאווא. בין בתרי דבריו מביא גם מביאורי דודו הגדול רבי אברהם יעקב שמבאר תורת זקנו (סב סבו) רבי ישראל יש ומתארו "כבוד דודי הרב [הגדול] הגאון המפואר,

חריף ובקי בחדרי תורה, חכם ונבון פאר מקדושים... איתן מושבו בקהילת פאקשאן", ויש שמתארו: "דודי אהובי וחביבי הרב הגאון מוכתר בכתר תורה ויראת שמים, חריף עצום ובקי בחדרי תורה, איש חמודות, מושלם במעלות ומדות".

תמונת רבי אברהם יעקב דרברמדיגור זצ"ל

שער ספרו 'לנפש חיה'

זכרונותיו מתוך ספריו

בדרושים לראש השנה מספר מה שבדידיה הוא עובדא: "בא לפני איש אחד מאנ"ש, באי ביתי, איש בריא חסון כאלון ופניו כשושנה. פתאום ביום אחד בא לפני ונדהמתי למראה וכמעט שלא הכרתי, הלך שחוח, רז בשר שק של עצמות, ואור פניו אין אתו, מראהו דומה לחלמון. וקראתי בתמוהו מה קרה לך, כי

נפל פניך? ובקול נכאים ענה כי מחלה קשה תקפתהו במכאובים נוראים, ונפל למשכב, ושלו אחר רופא מומחה והתחיל לדקור את בשרו בזריקות חריפים מכאיבים, ועשה בדיקות רבות עד שמצא שנתרעל על ידי מאכל אחר, ונתן לו תרופות מרים, ופקד עליו שלא יאכל ולא ישתה חודש ימים, רק מעט מזעיר, רק כדי להחיות. ופקד על בני ביתו שמצבו קשה מאוה, ואם יתנו לו אוכל בנפשו הוא, כי יגיע עד שערי מות רח"ל. ונזכר כי אמת יהגה הרופא, שהיה מקרוב בדרך והיה רעב, ולא הבחין עוד בין טוב לרע, ואכל מן הבא בידו, ונתרעל".

וממשיך לספר: "מאוד נכמרו רחמי על האומלל הזה, שעל ידי שלא שמר את עצמו לאכול בלי הבדל בין רע לטוב, בא לאסון הזה הנורא, ההתקפות במכאובים, ודקירת בשר בזריקות מכאיבים, ולקחו ממנו את לחמו ומאכילים אותו לענה ומרוה, רק על ידי שלא שמר את פיו, על כן באה עליו הצרה הזאת". בהתאם לתורת ה'בעל שם טוב', שכל דבר שאדם רואה או שומע, צריך לקחת מכך הוראה בעבודת ה'. אשר על כן סיפר זאת, בכדי לקחת מזה מוסר השכל, וכך פונה אל שומעי לקחו:

"דעו נא שכמו שקרה לאיש הזה, שלא שמר את פיו, נהפך הורו למשחית, כן בעוה"ר כל אלו שאינם שומרים את פיהם ממאכלות אסורות ואוכלים מן הבא בידם... אשר הם מחליאים את נפשות בתי ישראל, כמו שאמרו חז"ל (יומא ל"ט, א) אל תקרי 'ונטמאתם בם', אלא 'ונטמטם בם', שכל גידי ועורקי אדם נעשים אטומים וסתומים טרמבוים רח"ל, עד שמגיעים לשערי מות. ואבינו מלכנו, הרופא הגדול, רופא חנם פוקד לדקור בשרם בזריקות חריפים ומכאיבים, ולקוח את לחמם ליתן להם רק מעט מזעיר לחם צר ומים לחץ. ועכשיו בראש השנה שאנו שואגים שלח רפואה שלימה לחולי עמך, שמא ח"ו ישלח לנו שלוחיו לעשות לנו דקירות וזריקות מכאיבים, ושמא ח"ו יפקוד לקחת לחמנו שלא לאכול לשבעה, רק לחם צר. לכן נקבל עלינו בלב ונפש לשמור פינו מלאכול שום דבר איסור, ואז יכתבנו בספר פרנסה וכלכלה שנת שובע ברכה ושלום, אכ"ר".

נוסח הסכמת הגאון רבי משולם ראט זצ"ל

הסכמת הגאון האדיר הנשר הגדול מרן משולם ראטה שליט"א לפנים אב"ד ור"מ דק' טשערנאוויץ והגליל וכעת חבר הרבנות הראשית לארץ ישראל ב"ה

נדרשתי לבקשת ידידי הרב הגאון המובהק החו"ב בכל חדרי תורה חסידא ופרישא מו"ה אברהם יעקב דרברמדיגור שליט"א, לפנים אבד"ק גאלאץ, לתת לו הסכמה על ספרו "לנפש חיה". עיניתי בספרו הנכבד ומצאתי בו דרושים נפלאים וחדושים יקרים בדברי אגדה על סדר פרשיות התורה, ודבריו נעימים ונחמדים משמחים לב ומפיקים נוגה ביראת ה' טהורה. ע"כ אמינא לפעלא טבא יישר חילו, וה' יהי בעזרו לגמור הדפסת הספר בשלימותו להגדיל תורה ולהאדירה ויתענגו בו כל שוחרי תושיה ולומדי תורה לשמה.

והנה רפיון מצב בריאותי כעת אינו מרשה לי לעבור על כל הספר בשים לב ולכתוב הערות עליו כאשר איותה נפשי. רק אעיר בקצרה מה שעלה ברעיוני בהשקפה ראשונה:

א) מ"ש בהקדמה לפרש מדרש תנחומא פרשת במדבר כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עליו הכתוב אומר אל תגזל דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשעה, בקשר עם הגמרא סנהדרין דף צ"ח דמשיח יתיב בפתחו דקרתא, - כבר קדמו הגאון ר' ישעי' ברלין ז"ל בספרו ושלה את דבריו להגאון בעל נודע ביהודה מה"ת חאו"ח סימן כ' (בצירוף שאלתו ע"ד המנ"א בסימן קנ"ו והנר"ב הראה את מקורו במדרש תנחומא) ובסיום התשובה הנ"ל סוף סימן כ' כתב לו "מ"ש רמז בפסוק אל תגזול דל דבריו מתוקים מדבש".

להלן תוכן ההקדמה לספרו 'לנפש חיה'

אברך את ה' אשר יעצני אף לילות הורוני כליותי לעמול ולהתעמק במאמרות ה' שזורות בתורה"ק הארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים וזכיתי לחלק קטן מעט מזועיר ממה ששייך לנשמת חלקה בעוד

מצבת זוגתו בזו"ש מרת מרים יוטא דרברמדיגר ע"ה הטמונה בקרבת מקום לבעלה הדגול בנחלת יצחק

חותם האדמו"ר מגלאץ זצ"ל על ספר בספרייתו

מה שתלמיד וותיק עתיד לחדש כי זה חלקו שנמסרה לו בהר סיני ולכן אמרו חז"ל (מגילה ו') יגעתי ומצאתי תאמין כאדם המחזור אחר אבידתו ואם לא ייגע לא ימצאה ותאבד ממנו ומכל העולם שאיש אחר שאין לו חלק זה לא יוכל להשיגה וע"כ אמרו חז"ל (תענית ד'): ומתלמידי יותר מכולם כי כל תלמיד יש לו חלק השייך רק לו ובמה נדע שזשיג חלקו האמיתי אם רואין אנו שדבריו מרומזים בתורה ביושר בלי דחק וקושי כמו שכתוב בסוף קהלת וכתב יושר דברי אמת - אם דברי התורה הכתובה מתפרשים ביושר הם דברי אמת.

וכאשר ביארתי בחבורי על אגדת חז"ל על אמרם ז"ל (ברכות ל"א) דברה תורה כלשון בני אדם. היתכן שתורה"ק שעל כל קוץ וקוץ יש תלי תלים של הלכות יאמרו שדברה כבני אדם, ואמרת לפי מה שפרשתי הכתוב וכל העם רואים את הקולות, כי נפלאים מאוד תורה"ק שמאז שניתנה לנו מתחדשים בה בכל דור ידור פרושים חדשים כמעט על כל תיבה וכאשר אנו רואים בפנים אנו מוצאים שכל הפירושים מונחים בתוך התיבות כאלו זה הוא הפשט האמיתי, מזה נוכחנו לדעת גודל קדושת נפלאות תורה"ק שאין לה קץ כדכתיב בתהלים קי"ט לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאוד שכל קול ופשט שאנו שומעים אנו מוצאים אותו שהתיבות נושאים אותם. וזהו רואים את הקולות שרואים בתיבות את הקולות שאנו שומעים ממחדשי פשטים. וזהו ג"כ דברה תורה כלשון בני אדם שתיבות התורה נושאות ומדברות את כל לשון בני"א שמפרשים אותם.

וכן אני אומר עלי שבעזרה"ש יגעתי ומצאתי את חלקי בתורה חלקי ה' אמרה נפשי שקלעתי בעזר השי"ת אל האמת שכולם מונחים בתוך התיבות בלי שום דחק וקושי רק על יסודות אמיתיים של מאמרי חז"ל מהר מורה שקלעתי אל האמת כנ"ל וכתוב יושר דברי אמת.

וגם לנתי בעמק הלכה וב"ה חדשתי הרבה, עכ"ז כל מה שכתבתי בעניני הלכה שרפתי כי יראתי פן אכשל ואלכד חז"ל ברשת השיגאות ובאשר נוכחתי וביארתי בסוף הספר קודם דברי הלכה כי רשת הטעות והשיגאות פרושות לפני כל בני אדם הקטנים כמוני ואין זכות לכל אדם לדבר בהלכה כאחז"ל (מכות י') מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו ומי נאה למלא גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלתו הבקי בכל מכמני התורה עיין בסוף הוריות דף י"ג: וכן אחז"ל (סוטה מ"ד) רבי אליעזר בנו של ר"י הגלילי אומר הכן בחוץ מלאכתך זה מקרא משנה ותלמוד ועתה בשדה לך אלו מעש"ט אח"כ ובנית ביתך דרוש וקבל שכה, הרי כי אין לדרוש רק אחר שהכין לו מקרא משנה ותלמוד ומעש"ט ורק אז ידרוש ומובטח לו שקלע אל מטרת האמת ויקבל שכה.

והנה נא ידעתי כי בטח תפגעו בספרי דברים שכבר נשמעו בין החיים, אל נא תחשדוני כי עברתי על לאו מדברי קבלה כדכתיב משלי כ"ב אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדא עני בשער ואמרו חז"ל עה"פ הזה במד"ת במדבר כ"ב כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עליו הכתוב אומר אל תגזול דל כי דל הוא - פירוש כי אין הכי דל כמו מת המונה בקבר שאינו יכול עוד להרויח כלום כמו שאמרו חז"ל (נדה ס"א) כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות ורק אם אומרים הלכה משמו שפתותיו דובכות בקבר כאחז"ל (יבמות צ"ו) ואם אינו אומר משמו גזול אותו, ואני המשכתי לפרש בענין זה סוף הפסוק ואל תדא עני בשעת כי אמרו חז"ל (סנהדרין צ"ח) שמישיח נמשל לעני כדכתיב דניאל ז' עליו עני ורוכב על חמור והוא יושב אפיתחא דקרתא מדוכא ביסורים עיי"ש. והנה כל מי שאומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם (מגילה ט"ו) ומי שאינו אומר מעכב את הגאולה ומדא את העני בשער את המשיח היושב בשער כנ"ל.

לכן חס ליה לזרעא דאבא לעכב את הגאולה אלא אם תמצאו תתלו בזה שאמרו חז"ל (ב"ב י"ב) שהמחבר

(ב) מ"ש בספרו פרשת בראשית עמוד ט' לפרש דברי הגמרא חולין דף ס' אמר הקב"ה הביאו עלי כפרי על שמיעטתי את הירח, כבר קדמו בספר לב אר"י בחידושי לחולין שם, וע"י רב אלפס פרק א' דמסכת שבועות.

והרה"ק מרוזין ז"ל פירש על דרך זה לשרן המשגה בפרק איזהו מקומן חטאות הצבור והיחיד דהכונה יחידו של עולם, כביכול, וחושב אח"כ שעירי ראשי חדשים שנאמר בהן חטאת לה' כדברי הגמרא חולין דף ס' ושבועות דף ט'.

(ג) בפרשת בראשית עמוד י"ב הן האדם היה כאחד ממנו ביאר דברי תרגום אונקלוס והיה יחידא בעלמא מיניה למידע טב וביש. והנה הפרוש הברור בדברי אונקלוס הוא, שלפי דעתו "ממנו" הוא כנוי ליחיד נסתר ודבק עם מלת לדעת, ר"ל שממנו בבחירתו החפשית ידע הטוב והרע ואין לו מכריח בפעולותיו כמאמר התנא במס' אבות הרשות נתונה, וכן פירש הרמב"ם בחיבורו הגדול בראש פ"ה מהלכות תשובה יעו"ש, ובפ"ח משמונה פרקיו לפי משניות דמס' אבות הביא זה בשם תרגום אונקלוס וקלסיה לבאור זה.

ובהגהות מהריעב"ץ שם על השמונה פרקים בש"ס, דפוס ווילנא כתב ע"ז: "מ"ש הרמב"ם וכבר ביאר התרגום וכו' ר"ל מין וכו', חשב מה שתרגם אונקלוס מינה למידע וכו' שמת מינה ביו"ד מלשון למינו, וזה שיבוש כי תרגום למינו לזוהי עכ"ל.

ונוראות נפלאתי על הגאון מהריעב"ץ אשר מלאו לבו לכתוב על דברי מאורן של ישראל רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל כי זה שיבוש, ובאמת הוא בכאן נשתבש במחכת"ה ולא ירד לסוף דעתו של הרמב"ם, כי מ"ש "מין יחיד בעולם שאין מין אחר בין בעלי החיים דומה לו בזה הענין של הבחירה החפשית", זה הוא באור דברי תרגום אונקלוס "יחידי בעלמא", ולבאור "מיניה" אמר "שמעצמו ומנפשו ידע הטוב והרע בבחירתו בלי מכריח ומעכב בידו", וכן נשתמש בלשון זה ממש בחיבורו הגדול רפ"ה מהלכות תשובה יעו"ש, ומהריעב"ץ אישתמיט מיניה דברי הרמב"ם בהלכות תשובה ה"ל.

(ד) בפרשת חיי שרה פסוק ויפתח הגמלים, קושייתי על דברי רש"י בשם המדרש נמצאת במדרש רבה במקומו פרשה ס' והובא בפירוש הרמב"ן שם, ומה שמתרץ הרב המחבר כבר קדמוהו בזה רבינו אלי' מזרחי והיפה תואר שם.

(ה) בפרשת תולדות עמוד נ"ו פסוק מכרה כיום את כבורתי לך, בסוף דבריו כתב הרב המחבר "וא"ל יעקב השבעה לי כיום יען שאין קנין חל על קנין דברים דבר שאין בו ממש ואין לו לקנות דבר כזה רק ע"י שבועה וכו' וסיים עיין בחו"מ סי' ר"ג סעיף א' דיני קנין דברים".

אבל באמת בחו"מ שם לא נמצא הדין דע"י שבועה נקנה גם קנין דברים, אדרבה בבית יוסף חו"מ סי' ר"ב סוף סעיף ה' והרמ"א בהגהות ש"ע חו"מ סי' ר"ט סוף סעיף ד' כתבו בשם תשו' הריב"ש סימן של"ה להלכה דקנין דברים לא מהני בו כלל שבועה רק שצריך לקיים שבועתו ואם מת או נשאל על שבועתו אין הקנין כלום, וע"י גם בתשו' הריב"ש סי' שכ"ח, ועיין קצוה"ח סימן רע"ח סקי"ג, וע"י אור החיים על התורה. פרשת תולדות בפסוק זה.

(אמר המחבר: עיין בלוח התיקון ובמה שכתבתי שם לא קשה מדי).

(ו) בפרשת ויצא עמוד ע' לענין מה שנמצא בשם הגר"א דכחור תלוי בעיבור ולא בלידה, עיין מה שכתבתי בזה בקונטרס בשורת אליהו (שבסוף ספרי שו"ת קול מבשר) אות כ'.

ע"ז בעה"ח י"ט כסלו תשי"ט פה בני ברק.

משלם ראטה

הוא בר מזל של המחדש הראשון כאח"ל (ש) תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרה משמיה דר"ע כוותיה ומתאמרה הלכה למשה מסיני כוותיה ועיי' ברשב"ם פסחים ק"א: ד"ה הכי גרסינן שכן הוא שיטת הגמרא להשמיענו האמורא דבר המפורש בברייתא וגם האמורא עצמו זימנין דלא ידע שהוא ברייתא עד דמייתי ליה סיעתא מיניה, - והרי אפילו אמוראים אמרו מה שנמצא בברייתא ותניא כוותיה ומכ"ש אנחנו מי יכול לדעת כל מה שנמצא בספרים אשר הם הרבה כחול ימים ואם אלף שנים יחיה אדם לא יוכל לקרואם כולם וגם אפילו לראות אותם. והנה חנני ה' ויש אתי חידושים רבים על כה"ת דגם על אגדות חז"ל ודרשות על שו"ג וש"ש והדרנים, אך ד"ת מעות קונות ב"מ מ"ז לכן מוכרח אני להדפיס רק אחת א' על בראשית שמות ואם יזכני השי"ת ויומין לי על הוצאות הדפוס אוסיף שנת ידוי להדפיס עוד כפי אשר תשיג ידו. וזכות אבותי הגה"ק תעמוד לי לפי שגלוי וידוע לפני הקב"ה שכל כונתי רק לשמו יתברך, ולכן העלמתי שמי והעליתי רק ברמז בר"ת שלא יעלה במחשבתי שום פניה עצמית, רק ליקוב"ה ושכינתיה שהם יהוד הויה ואדני' כדאיתא בתקו"ז ל"ד ע"ב. וראו נא קראתי בשם "לנפש חיה" כי נפ"ש בגימטריה, ב' שמותיאני בן ליחש מרומזים האותיות בשם הספר.

בארצנו הקדושה

בהמשך שנותיו עלה לארצינו הקדוש וכאן קבע את מגוריו בתל אביב כשהוא מתמנהג לרבה של בית הכנסת "מקור חיים" בת"א, וכן שימש כרב בעוד מספר בתי כנסת באיזור.

רבי אברהם יעקב נאסף אל עמיו ביום י"ב בשבט תשכ"ד ונטמן בבית החיים בנחלת יצחק בחלקת אדמו"ר וצדיקי בית רוז'ין, לימים נטמן בקרבת מקום ממש ציון קדשו של הרה"ק משפטנשט זיע"א.

זוכר למזכיריו טובות זכרונות

להלן מזכרונותיו של הגר"מ לאו שליט"א כפי שנמסרם להמודיע

שני חלקי שייכות יש לרב לאו עם תל אביב. הראשון, תושב העיר מאז נישואיו, ורב שכונה ובתכני"ם שונים, הזיכרון הראשון מהעיר?

"בן דוד אחד ויחיד היה לי בארץ כשעליתי אליה, שמו היה ר' שמואל יצחק לאו. שמיל איצ"ה קראנו לו. חתנו של אחד מגבירי העירייה ויז'ניץ, דרכו הגיע אבא לשם, וכך נעשה בוז"ר לחתנו של בעל ה'אהבת ישראל' זי"ע מויז'ניץ, הוא עלה לארץ לפני החורבן והיה היחיד שנתר לפליטה מבניו של הקולומייער-רב, אחיו של אבא. היה לי אח שגם לו קראו שמיל איצ"ה, בן 13 היה כשנספה בטרבלניקה. שניהם היו קרואים על שם המנחת ש"י, רבי שמואל יצחק שור, סבא של אבי וסבו של הרב מלובלין, בזמני החופש, הייתי מגיע כילד מבית דודי הרב פוגלמן זצ"ל בקרית מוצקין, בביתו גדלתי, ומבקר בבית בן דודי המבוגר בתל אביב. "הוא היה גר ברח' סלמה הממוקם בין רח' הקישון להרצל. את מקום תפילתו קבע או באנטניא-שטיבל שברח' העליה. או בשבתות, היה מתפלל אצל בעל ה'לנפש חיה'. לא הידוע מפיטורקוב, אלא יהודי אחר שרוב הקוראים ודאי לא יודעים זהותו. ברח' עובדיה שנקרא היום רח' ר' חיים בן עטר, ליד המקווה שהקים הרב פרנקל יחד עם ר' יונה מרגלית, חותנו של רבי יודל קולדצק, דר אדמו"ר בשם רבי אברהם יעקב דרברמדיקר זצ"ל. הוא היה ניין ישיר לרבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע וחיבר

ספר על התורה. השטיבל שלו שכן בקומת פלטר (קרקע), חדר. שמיל איצ"ה היה הרוח החיה שם בבית המדרש והגבאי שלו. אלו היו שני השטיבלעך, גדושי החממות והאווירה שהכרתי בגיל 10 לראשונה בתל אביב.

*

מורינו הגאון רבי נתן לנדמן שליט"א רבה של חולון, מספר לנו השבוע, עת ישב שבעה על אחותו ע"ה: הכרתי את דודי ה'לנפש חיה', הוא היה גר בשכונת פלורנטיין, זכרני אותו מפגישה אחת בשנת מתש"ז, עת ביקרתיו בביתו יחד עם אבי הגה"צ רבי שלום זצ"ל, והעניק לנו את ספר חידושי 'לנפש חיה', הוא היה גיס של סבי רבי צבי לנדמן מבאקוי נהריה, בהיות אשתו בוז"ר הרבנית רבקה אחות של זקיני, שניהם בני רבי פנחס לנדמן ה'אוקנא' רוב ברומניה, שנפטרה בדמי ימיה בגאלאץ.

חמונת האדמו"ר מגאלאץ זצ"ל בצעירותו

זכרונות נכדיו

לקראת כתיבת מאמרנו זה שוחחנו השבוע עם נכדו מר הלל רחמני הי"ד שסיפר לנו על צאצאי זקיני רבי אברהם יעקב זצ"ל הלא המה: ר' נחום דרברמדיגר ז"ל מחנך בת"א ובקרית אונו, ר' אריה רחמני ז"ל מחיפה, הגב' רבקה גרושינגר ע"ה מרחוב עליה בת"א, הגב' רחל שרגאי ע"ה מת"א, ר' דוד דרברמדיגר ז"ל מגבעתיים, ר' אורי דרברמדיגר ז"ל מירושלים, ור' לוי יצחק דרברמדיגר (רחמני) ולו בנים - הלל הי"ד ברלו"צ רחמני, הגב' ליאורה תחי פטרובה, והרב שמואל דרברמדיגר ר"מ ביישיבת 'מאור התורה' בירושלים, חתן של רבי ישראל פנסטר זצ"ל ראש ישיבה ביישיבת בעלזא בירושלים, וממקורבי הרה"ק מבעלזא זיע"א שנסתלק כ"ב חשוון תשפ"ג ביום הילולת הרה"ק המהרי"י מבעלזא.

ספרו לנפש חיה ב' כרכים מלא בתורה ובחכמה, סבא היה ת"ח גדול, אני הייתי ילד צעיר כבן 12, סבא היה רב בפוקשאן ואח"כ בגאלאץ, על נסיבות הגיעו לגאלאץ מסופר כי בשנות שלושים וחמש - תרצ"ה לערך, עלה לארץ, אשתו פרידה לא הרגישה טוב ונאלצו לחזור לרומניה לגאלאץ, שם כיהן ברבנות ובאדמו"רות, שם היא נפטרה בשנת תש"ז, אח"כ עלה לארץ בשנת 48 לערך, והיה גר בת"א, ברחוב בן עטר 10 פתח בית מדרש וכיהן גם באדמו"רות,

והרבה מעוליו רומניה היו פוקדים את חצרו, כך ידוע לי גם מחמי הרב יעקב שכטר זצ"ל שכיהן כספ"ד בבית הדין בחיפה, שסיפר לי על הכרותו עם זקיני, ועל רום ועלתו ויחוסו לרבי מברדיטשוב, וזגונו הייתה מיוחסת לחוזה מלובלין לרבי אורי מסטרליסק בהיותה בת רבי פנחס לנדמן מאוקנא.

על ענותותו וגאונותו של סבא תלמד העובדא הבאה: בספרו לנפש חיה הסבא כתב תשובה בהלכה ששלחה לרב משולם ראט שהתווכח עמו בהלכה והוכיח לו כי אין הצדק עמו חלשה דעתו ושרף את התשובה אך בסוף הסבא כתב שבמחשבה שניה הוא כן צדק ולא היה צריך להסכים לביקורת המשיב, (בהקדמתו לנפש חיה מציין רבי אברהם יעקב כי שרף את כל תשובותיו בהלכה).

מוסיפה הנכדה הגב' פטרובר על סיפור שריפת הכתבים: היו לו כתבים בענייני הלכה ששרף את כולם מתוך חשש שמא אינו ראוי לפסוק הלכה, (ראה בהקדמה בעמ' 4, ובסוף חלק א' בעמ' רל"ד, והמשך בחלק ב' בעמ' ש"ו). מה ששמעתי על שריפת הכתבים הוא כדלהלן: כפי הנראה היה זה לאחר שהרב משולם ראטה לא הסכים למה שכתב (מופיע גם ב'קול מבשר'), זכור לי שדודי ר' נחום ז"ל, בנו הבכור, סיפר שהיה זה לאחר לילה שבו לא ישן, הלך הנה ושוב והיה נסער מאד, ובבוקר שרף את הכתבים. חבל על דאבדין, כי ת"ח שעייין בדברים אמר שנראה שדווקא הסבא הרב א"י צדק, ואם כן חבל מאד על מה שאבד.

מזכרונות נכדו הרה"ג שמואל דרברמדיגר שליט"א, הסבא האדמו"ר רבי אברהם יעקב נולד בשנת תרמ"ג, שנת הסתלקותו של אדמו"ר מסאדיגורה זצ"ל, ומסתבר שלכן נקרא על שמו, אברהם יעקב, הסבא רא"י היה מגיע לטשרנוביץ שם היו לו חסידים שומעי לקחו, סבא היה משכים עם נץ ומתפלל באשמורת הבוקר, וכל היום היה עסוק ממש בלימוד תורתו, כל העת היה מחזיק גמרא בידי, והיה מאחר לעלות על יצועו אחרי תיקון חצות.

סבא היה רב בשכונת פלורנטיין בת"א, היינו מגיעים לשם לבית מדרשו כילדים, חתנו הרב גרושינגר היה כותב את דברי תורתו ודאג להדפיסם מהמחברות שכתב לרוב, הסבא רבי אברהם יעקב היה גם כותב חידושיו על גירות הכסף של קופסאות הסיגריות שערין נמצאים תח"י, הסבא זצ"ל היה נותן קמיעות לאנשים לשמירה, אף הגויים העריצוהו וכבדוהו, מספרים סיפור מופת מעניין מאותם הקמיעות, היה גוי רומני שחשש ללכת לצבא, והוא בא לסבא שיברך אותו שינצל מהם, הסבא רבי אברהם יעקב נתן לו קמיע, וכשהגיע ללשכת הגיוס מצאו את הקמיע על גופו, הבדוקים פתחו את הקמיע וראו כל מיני שמות ואותיות עבריות לא מוכרות, וחשדוהו למרגל, ושפטוהו והושם בכלא, הסוף היה שכל חבריו נהרגו בקרבות והוא ניצל באורח נס בעקבות ישיבתו בכלא.

עוד נס שמעתי מפי בן בעל המעשה, ביישיבת מיר יש גבאי צדקה בשם הרב שפיצר מחסידי תולדות אהרן, שמוצאו מעיר מגור הסבא בגאלאץ ברומניה, לימים סיפר לי בנו של הרב שפיצר שכך סיפרה לו סבתו היא אמו של הרב שפיצר שהייתה מתקשה בלדת הילדים ולאחר שהלכה להתברך מפי האדמו"ר מגאלאץ זכתה ללדת את בנה בנקל. הסבא האדמו"ר רא"י מגאלאץ עלה לארץ פעמים, פעם אחת עלה לארץ הקודש אך יהודי הקהילה בגאלאץ לא היו מוכנים לוותר עליו והכריחוהו לשוב לרומניה ולהמשיך לנהל עתו ולכן חזר לרומניה, רק לאחר פטירתו זוגתו בגאלאץ בשנת תש"ז עלה שוב בשנית לארה"ק והשתקע בת"א. זוגתו הרבנית ע"ה בוז"ר מרת פרידה הייתה בת הרה"ק רבי פנחס מאוקנא שכיהן לפני כן בדברביהטש שם היא נולדה.

זכותו הגדולה תגן עלינו אמן.

לקראת חנוכת מקוה הטהרה ביאס רומניה

ביקור היסטורי של הגאון רבי יצחק אייזיק לנדא שליט"א אב"ד ב"ב להכשרת מקוה הטהרה של בית 'הכנסת אורחים' שטפנשט ביאס רומניה

צילום: י. קורן

בבית העלמין ביאס על יד ציון הרה"ק הברכת יוסף אבד"ק יאס

בתמונה הרב שליט"א מטריח עצמו לבדיקת והכשרת הגג לקליטת מי הגשמים, כאשר הרב מקפיד לבל יהיו בעיות של 'אחורי הכלים' שהגג יהא פנוי מכל חפץ הפוסל, וכן לריתוך הגג שיהיה קבוע בריתוך באופן שא"א לפרק רק בניסוח, במהלך בדיקת הגג התגלו ברגים עם ראש הנחזה לכלי קיבול והוסרו 300 ברגים כאלו מכל הגג.

משם אמורים לזרום מי הגשמים, הרב סגל הסביר בטוב טעם את כל החומרות וטכניקות שהוטמעו בשלבי הבניה למען תעמוד ימים רבים בשיא הידורה

המשך בעמוד 11

בהתקדמות ובהצלחת המשימה במהירות האפשרית שהחלה בפועל זה עתה בערב ראש חודש כסלו תשפ"ג, תוך עמידה על כל דרישות ההלכה המחמירות, למען תעמוד המקווה בסטנדרטים הכי מחמירים של 'בני ברק', עיר התורה והחסידות.

בבדיקת תעלת ההמשכה לימי העיר' ג' טפחים עד לבור הטבילה

ביקור היסטורי רב רושם נערך בבית הכנסת אורחים שטפנשט בעיר יאס רומניה, במתחם הסמוך ונראה לציון קדשו של הרה"ק הצדיק משטפנשט זיע"א, שם הולך ונבנה בימים אלו מקוה טהרה מהודר בתכלית לתועלת המוני פוקדי המקום, העולים לציוני הצדיקים ברחבי יאס ורומניה, ולרווחת העוברים והשבים ממדינות אוקראינה ומולדובה הסמוכים, אשר בצוק העיתים של ימי המלחמה בין רוסיה לאוקראינה התרבו למאות ואלפים, כמו כן בזכות הטיסות הישירות מארץ ישראל ליאס צפויים המונים לפקוד את המקום.

את בניית מקוה הטהרה יזם וטרח הרה"ג אברהם יעקב סלמון שליט"א רב קהילת שטפנשט בארה"ק וברומניה אשר ראה את הצורך הגדול בבניית מקוה טהרה מהודר וכשר לכל הדעות, ויחד עם ליווי צמוד של מומחה המקואות הרה"ג מנחם מגדל הלוי סגל שליט"א מנהל מחלקת המקואות של הגרי"א לנדא שליט"א בעיר בני ברק, נסעו למתחם הכנסת אורחים מספר פעמים רב, כדי לעמוד מקרוב אחר התקדמות שלבי הבניה ושמידת ההנחיות ההלכתיות שניתנו לפועלים בשטח.

הרב סגל מציין את הסייעתא דשמיא הגדולה

בדיקת תוואי המרזב מהגג לבור 'אוצר מי גשמים'

בבדיקת הגג ובור מי הגשמים בחצר בית ההכנסת אורחים

במיקום המרוב להגעת מי הגשמים

בבדיקת התעלה מהמרוב לאוצר

הרב מרדכי מן מזכירו האישי של הרב
בבדיקה קפדנית על הגג

בבדיקת בור אוצר מי הגשמים

הכשרת המרוב והחלפתו מחלקים
ליחידה אחת ללא כפלים

הרב שליט"א בהכנסת אורחים דשטפנשט ביאם

בהנחת תפילין ליהודי מתושבי המקום

בשיעור תורה

בבדיקת מזוזות ליהודי מקומי

בבית הכנסת אוהב ישראל מאפנטא ביאם

תפילה בקבר החתן והכלה בחצר בית הכנסת מקום בו
ביקר הבעש"ט הקדוש והתבטא נוראות על סגולת המקום

המשלחת בראשות הרב שליט"א בחזית
בית הכנסת העתיק ביאם

בתפילת מנחה בבית המדרש של ההכנסת אורחים

בסיוור מרגש בחצר המוות בניין המשטרה ביאס

סיוור מרגש בחצר המשטרה ביאס בו נערכו הסלקציות ותחילת ההריגות והפוגרומים ליהודי יאס

בתוככי בניין המשטרה שהוסב לאחרונה למוזיאון הנצחה לנרצחי פוגרום הרכבות בעיר יאס

בפרט ובזיכוי הרבים למתן אוכל כשר בהכנסת אורחים ממש, כאשר אפילו אם כל הטרחה הזו היא למען יהודי אחד בלבד, בבחינת 'אם יהיה נדחך בקצה שמים', שווה כל המאמץ והטרחה, כפי שכתוב בהמשך הפסוק 'משם יקבצך ה' אלוקיך ומשם יקחך'. הרב שליט"א התבטא בשם אביו הרב זצ"ל כי בכל מקום שמתעסקים בבניית מקוה טהרה יש סייעתא דשמיא מיוחדת והשראת השכינה למעלה מדרך הטבע, גם פה אנו מרגישים אוריה מיוחדת במינה, ותחושה שהצדיקים הטמונים ממש בקרבת מקום, חופפת על המקום כל היום, ואווירת השליחות השוררת בבית הכנסת אורחים תמשיך להשפיע יהדות וכשרות על כל העוברים והשבים במקום.

וכלה שנמצאים בחצר בית הכנסת. במרכז הביקור נערכה תפילת רבים מיוחדת באהל הרה"ק רבי מנחם נחום משטפנשט זיע"א ובציוני הצדיקים גאוני עולם הטמונים בבית העלמין העתיק ביאס ובהם ה'חוזר' המפורסם של בעל התניא הרה"ק רבי יצחק משה ובציון בנה, ציון קברו של ה'ברכי יוסף', ציון ה'קרני ראם', בנו ה'חיי עולם', ציון ה'דרכי אמונה', ציון ה'כליל תפארת', ועוד גאוני ומצוקי ארץ רבני יאס נבג"מ.

בסיום המסע הקצר בזמן וארוך בתוכן הביע הגאון הרב לנדא שליט"א את הערכתו הרבה לעוסקים במלאכה בהקמת בית הכנסת אורחים, ומקוה טהרה, ובשמירת המקומות הקדושים ברומניה ככלל וביאס

ויופיה, הרב שליט"א הביע התפעלותו והתרשמותו מההשקעה הגדולה שנעשתה למען בניית מקוה טהרה, ולמען טהרתם של ישראל עם קדושים, והוסיף הנחיות הלכתיות נוספות לקבלן שבוצעו על אתה, מהלך הסיוור המקיף אך שתי יממות מליאות וגדושות בלימוד הלכות מקוואות הלכה למעשה, והפכו לחוויה רוחנית בלתי שגרתית, כאשר אף הפועלים הרומנים מתבטאים שהם מרגישים אוריה רוחנית מיוחדת בבניית ה'ברכה היהודית' כהגדרתם, במהלך הביקור זכו יהודים מקומיים הפוקדים את בית הכנסת אורחים להנות מברכתו ומעצתו של הרב שעודם וחיוזם להרבות חיילים לתורה וליהדות, אף כאן בגולת רומניה, לקראת היעוד האמיתי של "וקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ" בביאת המשיח במהרה בימינו.

כמו כן ערכה הפמליה ביקור רב רושם במתחם המוזיאון להנצחת השואה - 'בניין המשטרה' 'קסטורה' בשפה הרומנית, ממנו נלקחו יהודי יאס לגיא ההריגה ברכבות המוות, הסיוור המצמרר לקח את המשלחת אחורה במנהרת הזמן 80 שנה אל אותם ימי אופל בהם עם ישראל היה למשיסה ולבוזוים, דם יהודי נשפך כמים ומקום ההריגה בו אנו מסיירים כעת הוא עדות אילמת חיה לפרעות ולפוגרומים ולרציחות של היהודים בגולה. תפלה מיוחדת נערכה בהיכל בית הכנסת אוהב ישראל מאפטא ובקבר החתן

תפילות בקברי הצדיקים בבית העלמין ביאס

בציון הרה"ק אדמו"ר הראשון משטפנשט זיע"א

בשבילי בית העלמין העתיק והענק ביאס

ליד 1000 קברי חיילים יהודיים - חללי מלחמת העולם הראשונה

בציון הרה"ק רבי יצחק משה החוזר של בעל התניא זיע"א שהתגורר ביאס והשפיע מהודו על כל יהדות רומניה

ליד קבר נרצחי פוגרום הרכבות ביאס

מצבות מספרות

מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א
רב דקה שטפניט

חבמי
רומניה

מצבת הרה"ק רבי יוסף
יוסקא בבית העלמין דיאם

הרה"ק רבי יוסף יוסקא סג"ל הודוויץ מוואלטישיסק

אב"ד יאסי

נסתלק ט' שבט תקס"ז ומנו"כ בבית העלמין פאקוראר ביאס רומניה

באר בשדה - שטפניט

רבי יוסף יוסקא אף זכה ביחד עם אביו הק' לבקר בהיכלא קדישא של המגיד הק' ממעזריטש זי"ע ולחזות בנועם קדשו.

נישואיו

רבי יוסף יוסקא נשא את בתו של הרה"ק רבי יוסף משה ב"ר אליעזר מגיד מישרים בעיר מעזריטש וכן בהסכמת רבי יוסף משה הנ"ל על ספר "יסוד האמונה" להרה"ק רבי ברוך מקאסוב בשנת תקנ"ה ב"א. כותב 'מחזני הרב הגאון מוה' ארי' יהודה הנ"ל'. מזיווג זה לא זכה להפקד בוש"ק ובשל כך נתפרדה החבילה. לאחמ"כ נשא בזו"ש את מרת ליבא רחל בת רבי מנחם מענדל אלא שגם אתה עדיין לא נפקד בישועה ואז שלחו אביו הרה"ק רבי אריה לייביש לרעו הרה"ק רבי פנחס מקוריץ להזכיר עצמו בפניו בדבר ישועה ורחמים להפקד בוש"ק.

סוד התפילה לזש"ק

כאמור עדין לא זכה רבנו להפקד בוש"ק, ובעצת אביו הגיע להתברך אצל הרה"ק רבי פנחס מקאריץ, הרה"ק מקוריץ שמע את בקשתו והשפיע עליו מברכות קדשו כשהוא מורה לו דרך לתפילה שתתקבל בע"ה, וכך צוה עליו: שראשית עליו להתפלל במחשבה, ורק אח"כ להתפלל ע"י דיבור בפה, והוסיף שאברהם וישרה היו שניהם עקרים והרבו להתפלל, ופעלו לדורות כי כל מי שיתפלל על בנים מוכרח שיהיו לו בנים. רבי יוסקא עשה כעצתו של הרה"ק מקוריץ, והתפלל כפי שהורה לו רבו, ואכן הוא נענה בתפילתו, וזכה להוליד ולהפקד בבנים ובני בנים, זרע ברכ' ה'.

עובדא זאת מובאת בספר 'אמרי פנחס השלם' בזה"ל:

כשהיה רבי יוסקא ז"ל בן הרב דוואלטישק אצל הרב ז"ל אודות שלא היה לו [וש"ק] והוכרח לגרש אשתו ראשונה ונשא שניה וכו' אמר הרב ז"ל: על פי רוב אותן העייליים הגדולים אין יכולים להוליד, דאיתא (סוכה כח.) דבר קטן הויות דאביי ורבא ומי שהוא עילוי גדול הוא בקטנות מאוד, וקטן אינו מוליד (סנהדרין סח.) וצוה לו להתפלל על הדבר ההוא איהו זמן רק במחשבה, ואח"כ בדיבור, כי כשאדם מתפלל תיכף בדיבור, מקטרגים למעלה אותם המתנגדים שגרמו לאדם זה הצעה, לכך יתפלל במחשבה תחילה."

בן בית אצל ענקי החסידות

רבי יוסקא היה מבאי ביתם של כל גדולי צדיקי הדור ענקי עולם החסידות ומסופר בספר 'כתבי ר' יאשע שו"ב" שפעם שבת הרה"ק רבי יוסקא בן הרה"ק רבי אריה לייב אצל הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא, והנה בעת אכילת הדגים ביקש הרה"ק רב שמואל מרבי יוסקא שיאמר איזה ד"ת או מימרה מאביו הק', אבל רבי יוסקא נענה ואמר: די טאטע זאגט ניט, [אבא לא אומר (בענותנות)] וכן חזר הדבר על עצמו בעת המרק וכן בכל תבשיל משך של סעודות השבת שבקשו שיאמר איזה דיבור מאביו הק' וכ"פ ענה: דער טאטע זאגט ניט, בסוף אמר רבי שמואל שזה היה כוונתו שהפציר בו, איך זאהל איין חזרין די ווערטער דער טאטע זאגט ניט.

*

בשנת תקנ"ג זכה להוציא לאור עולם את ספר הק'

מסוגל לזרע של קיימא

תיאור קברו המסוגל לזש"ק בבית העלמין העתיק דיאס

מילתינו אמורה לעיל, כי רבי יוסף יוסקי זכה לזש"ק רק כעבור שנתברך מפי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א, בספר 'מעין החסידות' לר"מ גוטמן רב דיאס (י. יא. 8) כותב אודות רבי יוסקי ועל שזכה לצאצאים רבים, ומסיים אודות תיאור מקום קברו בבית העלמין ביאס. בתחילה כותב: ועל מצבתו נחרת בנקודות "ויהי יוסף בבית אדוניו" שנפטר בן ל"ו שנה. [הוא כנראה טעות, שנפטר בן מ"ז שנה]. ובסיום דבריו כותב: ועמדתי אני הכותב עם אחי הרבנים רבי ישראל ורבי פנחס על ציון וודנו יוסף הצדיק הזה, עמדותי משתומם שמסביב לאותו צדיק היו קבורים יותר עשרים בנים ובני בנים שנוולדו על פי תפילתו של רבי פנחס מקוריץ. ע"כ.

מתפללים בציון המסוגל לזש"ק של תלמיד הרה"ק מקאריץ ה"ה הרה"ק רבי יוסף יוסקא מוואלטישק זיע"א הטמון מאחורי אהל שטפנשט

מתוך תכריך של מאות העתיקי נוסחי 'מצבות יאס' שערך ההיסטוריון והחוקר היאסאי פרופ' יצחק קרא ז"ל, כאשר בצד ימין הכיתוב בלשון הקודש ומשמאל בתרגום לשפה הרומנית. ניתן להבחין בשורה האחרונה בה כתוב 'א' שטיבל' דהיינו שהמצבה הייתה באהל

הרה"ק רבי יוסף יוסקא מאלק נכד בעל ה'תורת חיים' ו'צאן קדשים', ונכד בעל ה'תבואות שור' מגזע 'רבינו יוסף בכור שור'.

אביו הרה"ק רבי אריה לייביש נמנה כאחד מתלמידי הבעש"ט הק' ואח"כ נמנה כאחד מבני החבריא קדישא של המגיד הגדול במעזריטש.

לפני כמה שנים (בשנת תשע"ז) במסגרת השיפוצים ובניית האהל החדש על ציונו הקדוש של מרן רבינו שטפנשט זי"ע בבית החיים העתיק ביאס, ערכו שליחי ה'האגודה למקומות הקדושים ברומניה שעלי ידי מוסדות שטפנשט מבצע לניקוי הצמחיה והגום שהצטבר בכל חלקת הקברים מסביב לאהל הק', ואז זכינו לחשיפה מרעישה כאשר נתגלה לעינינו בסמוך ונראה בד' אמות של האהל הק' (מהצר האחורי), ציונו הק' של הגאון הצדיק הקדוש רבי יוסף יוסקא הורוויץ מוואלטישק זצוק"ל מי שכיהן כרבה של יאס בשנים תקס"ה-תקס"ו.

בשנת תשע"ח פרסמנו מאמר לזכרו, ושם כתבנו: מי שעוקב אחרי מדורינו זה בחודשים האחרונים נוכח לדעת תופעה מדהימה אודות ההיסטוריה העניפה של גאוןי החכמי העיר הגדולה לאלוקים יאס, העיר יאסי היתה ידועה כעיר מליאה חכמים וסופרים ותפשה מקום נכבד בכותל המזרח של הערים היהודיות בימי התרחבות תנועת החסידות שנתייסדה מזה שני דורות, ומשום כך תפקיד המרא דאתרא ביאס היה לאחד מהכהונות הרמות בארץ זו, והיה חשוב מאוד בעיני כל צדיקי הדורות. כאשר במשך השנים כיהנו בה כמה מגדולי ומאורי החסידות, וכך גם היה כאשר לערך בשנת תקס"ג עת שאביו הרה"ק רבי אריה לייביש מוואלטישק שהיה אחד מגדולי תלמידי הבעש"ט הק' ומתלמידי המגיד הגדול ממעזריטש, עשה דרכו לארץ הקודש וחנה בעיר יאס, ובהיותו ידוע כגברא רבא ורב חיליה באור קדושת תורתו וצדקותו, נתבקש ע"י פרנסיה של העיר יאסי לשאת בדריש בבית הכנסת הגדול, ואכן לאחר דרשתו הרבו להפציר בו לוותר על תוכניתו לעלות לארה"ק, ולבוא לכהן בעיר הגדולה יאס כרב ומורה ולהשפיע עליהם מאור תורתו, הרה"ק מוואלטישק נענה חלקית להפצרתם, והסכים לדחות את הנסיעה לארה"ק ועלה לכהן כרב העיר, אולם כעבור שנתיים עלה לארץ ישראל ברוב ענין והשגות, עד כדי שמחותנו הרה"ק הרבי מלובלין קרא עליו "מרא דארעא דישראל". היה זה לאחר שעלה ארצה ושיגר מכתב למחותנו הק' מלובלין בו כתב בזה"ל: חבל על כל היין ששתיתי בחו"ל כי הנה אני מרגיש בטעמו של יין ארץ ישראל טעמו של יין המשומה הרה"ק מלובלין התרשם מאוד מדברי מחותנו וקרא עליו "מרא דארעא דישראל"

כפי שסיפר נכדו הרה"ק מחענטשין הי"ד שוקינו הק' מלובלין צוה לבנו רבי צבי כשכתב לחותנו מוואלטישק שיכתוב עליו התואר "מרא דארעא דישראל" כיון שהשיג סוד היין...

ואכן בהגיע העת לעלות לארה"ק לעיר הקודש צפת החליט להעביר את התפקיד הרם לבנו הגאון הצדיק רבי יוסף יוסקא נשוא מאמרינו.

העיירה וואלטישק

וואלטישק, עיירה קטנה במחוז חמלניצקי אשר במערב אוקראינה, לחובבי נישוח ההיסטוריה שבין קוראינו נמקם את וואלטישק בדרום חבל וואהלין ההיסטורית, לפרקים שמשו כגבול בין רוסיה לאוסטרו הונגריה, עיר זו אף נתפרסמה כמקום הולדת המלבי"ם שנתים אחרי הסתלקות הרה"ק ר' יוסף יוסקא (בשנת תקס"ט).

מתולדותיו

רבי יוסף יוסקא נולד בשנת תק"כ בוואלטישק, לאביו הרה"ק רבי אריה לייב זיע"ו ולאמו הצדקנית מרת שרה פעריל מרגלית, ונקרא ע"ש אבי אמו

תפארת ישראל למהר"ל מפרגא אותו הדפיס בדפוס האחים שפירא בסלאוויטא.

גאון וקדוש

בספר מליצי אש ליום ט' שבט הגדיר את רבינו במילים ספורות ומתמצותות וז"ל: "מור"ר יוסף ז"ל אב"ד יאסי בהג"ר ארי לייב אב"ד וואלטישסק, גאון מופלג חסיד וקדוש נפטר ט' שבט תקס"ז לפ"ק זיעו עכ"א".

ברבנות יאס

כאמור, אביו הרה"ק רבי אריה לייביש מוואלטישסק קבל ע"ע את תפקיד הרבנות ביאס באופן זמני כפי שכותב בהסכמתו לספה"ק "יסוד האמונה" מהרה"ק רבי ברוך קאסובער ושם חותם בזה"ל: היום יום ג' זאת חוקת שנת תקנ"ה לפ"ק, יאס הביירה, הקטן ארי' יהודה לייבש בהמנוח מוהר"ר שלום סג"ל מוואלטישסק ולע"ע בק"ק יאס.

ביקור הרה"ק מבארדיטשוב ביאס

לאחר שנתיים חזר לממש את החלטתו לעלות לציון ברינה ולחונן עפרה, ואז העביר את תפקיד הכהונה לבנו רבי יוסף יוסקא שימלא את מקומו על כסא הרבנות של יאס, העברת תפקיד הרבנות נעדר באסיפת הכתרה רב רושם, אליו הגיע להשתתף מחותנו הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב שהגיע במיוחד ליאסי העיר, ומסופר כי בעת מעמד הכתרה כשעלה הרב החדש רבי יוסף יוסקא לדרוש פתח במאמרם של חז"ל על הפסוק ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה' אין ועתה אלא לשון תשובה, רגשי הקודש שאפפו את כל באי בית הכנסת שהיה מלא עד אפס מקום עלו וגאו, ודי היה במילים ספורות אלו של תחילת הדרשה להחיל על המתכנסים חרדת אלוקים, וגעו כל העם בבכי והתעוררות של תשובה שלא נשמע כמוה.

הרה"ק מאפסא הגיע אחריו לכהן ברבנות יאס

לא זכה רבי יוסקא להאריך ימים על ממלכתו וכיום ט' לחודש שבט בשנת תקס"ז לאחר שנתיים מאז עלותו לכהן כרבה של יאס נסתלק לגנוי מרומים והוא בדמי-ימיו בשנת המ"ז לחייו, ואז לאחר הסתלקותו הגיע הרה"ק ה"אובה ישראל" מאפסא לשבת על כסא הרבנות דיאס, ומעניין לציון את קורות השתלשלות רבני יאס כפי שמופיעים בספר "תולדות יוסף" לתולדותיו של הגה"ק רבי יוסף לנדא אב"ד ליטין ויאס, וכך נכתב שם באות י': "ובשנת תקצ"ד נסע הרב הקדוש אור ישראל מרוז'ין למדינת וואליחאיי, וכשבא ליאס בקשו אותו כל הגבירים וביניהם הרב החסיד הגביר רבי מיכל דאניל ז"ל שיתן להם רב גאון וחסיד כראוי לעיר גדולה לאלקים כזו כי מכבר היו שם הרה"ק מהר"י לייבוש מוואלטישסק זצ"ל ואח"כ בנו הרה"ק מו"ה יאסקי זצ"ל ואח"כ הרה"ק מאפסא ז"ל ואח"כ הרה"ק מוואליב בעמח"ס דרכי האמונה עה"ת, ואמר להם בעיר ליטין יש שם רב גדול הראוי ליאס, רק אינו רוצה לצאת משם ותקוטי אשר ישמע לי, ותיכף נתנו לו קאנסיס בח"ל כל גדולי העיר, ובשובו לביתו נאה קודש עיר רוזין שלח אחר אאמ"ר וסיפר לו את הדבר והרבה לדבר על לבו דברים היוצאים מן הלב שיקבל עליו משרת הרבנות ביאס ... עד שנתרצה

משטפנשט (מאתר).

נוסח המצבה דהה ברבות הימים וכחיום כמעט לא ניתן לקרוא את הנוסח המדויק, אולם בידינו תצלום של המצבה העתיקה, וכן נוסח המצבה אשר העתיק וכתב הפרופ' חוקר תולדות יאס מר יצחק קרא ז"ל, והעתיקי תמלולי מצבות יאס נמצא תחת ידי מכווננו, וזה נוסח המצבה שעל קברו:

יהי יוסף בבית אדוניו

פ"ג

ארונו הקודש, הרב החסיד המפורסם בדורו, המקובל אמיתו, החריף המופלג והרביץ תורה, ורבים השיב מעו, גאון ישראל, איש עניו, אב"ד ומ"צ אדומור מו"ה יוסף יאסקא בהרב הגאון מוה"ר אריה יהודה לייב הלוי הורוביץ שנפטר ט' שבט נפלה עטרת ראשינו (תקס"ז)

ת.נ.צ.ב.ה

על מצבת זוגתו הרבנית חרות הנוסח הזה: אשת רב האי גאון אשה צנועה וחסודה אשה בכל אלה לא מצא.... נפ' ט"ו שבט תקס"ח לפ"ק תנצב"ה.

א. רבי פנחס הלוי זי"ע חתן רבי מרדכי אורנשטיין זצ"ל חתן הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפסא זי"ע ואבי מרת שינדיל אשת הרה"צ רבי משה רוקח זי"ע מקארוב, בהרה"ק השר שלום מבלו זי"ע. על רבי פנחס מסופר כי היה נגיד ובעל בעמיו, והיה מגדולי מקורבי מרן הסב"ק מרוז'ין זי"ע.

אגב נציין עובדה המובאת בספר 'אוצר אגדות חסידים' לר"מ גוטמן רב דיאס הנ"ל (חלק ט"ו עמוד 50), מעשה פלא שהיה בין הסב"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע לבין רבי פנחס הורוביץ בנו הנ"ל של רבי יוסף יוסקא, אשר היה חביב מאוד בעיני הרה"ק מרוז'ין, פעם היה הרה"ק מרוז'ין מסוגר בחדרו והגבאים ביקשוהו כי יפייס דעתו של הסב"ק, ומספר את הפלא שאירע אז בחצר הקודש, כל זה על פי מה ששמע מאביו רבי שלום גוטמן רבה של יאסי זצ"ל, שהגיע אחד לבקש הסכמת הסב"ק על חיבור שלא הוטב בעיניו, והלה הטריד את הסב"ק בבקשת ההסכמה, ולבסוף כאשר היה בדרכו מסדיגורא אל הדפוס בלבוב וכאשר עבר על הגשר בלוזשטיך נשבר הגשר וטבע הספר עם מחברו, רח"ל.

ב. רבי משה שאליו התשובה בבית אפרים אהע"ו, צד (לק"ק יאס לה"ה המופלג מהור"ר משה בהרב מוהר"ר יאסקי ז"ל האב"ד דשם).

ג. חנה זו' רבי נפתלי אברהם קויפמאן פרנס ק"ק יאסי בן רבי אלכסנדר זוסיא. נפטרה כ"ו טבת תקצ"ה. גם רבי נפתלי אברהם היה מגדולי מקורביו של מרן הסב"ק רבי ישראל מרוז'ין שכתב עליו בזה"ל: "ידי הנצמד בקירות לבי הרבני המופלג הגביר המפורסם שמו נודע לרבים נדיב לב ועושה חסד איש תבונות" (קובץ תפארת ישראל יא עמוד 34).

יש מקוראי הדורות (ימי זכרון להגה"צ רבי אהרן שפירא שליט"א אבד"ק פרדס כץ ב"ב, ט שבט. מאורי גליציה, ב, 680) שכתבו כי להרה"ק רבי יוסף יאסקא זי"ע היה לו עוד בת מרת שינדיל לאה ע"ה נשואה להרה"ק רבי שמשון מאוריאן זי"ע בהרה"ק רבי משולם פייבוש מזבארזי בעל 'יושר דברי אמת'. מי שהיה אביהם של רבי זאב וואלף, ורבי יוסף יאסקא אב"ד לאשקוביץ חתן רבי מאיר מפרמישלאן

ולעומתם ישנה גירסאות (שם ושארית, כו, סימן כ, ואחריו בהיכל הבעש"ט, כג, קעו) שכתבו כי הרה"ק רבי שמשון מאוריאן זי"ע הנ"ל אכן היה חתן של הרה"ק רבי יוסף יאסקא מוואלטישסק אלא שהכוונה לרי"י אחר שגם היה מוואלטישסק הלא הוא הרה"ק רבי יוסף יאסקא מוואלטישסק זי"ע בן הרה"ק רבי מרדכי מקרעמיץ זי"ע בהרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע.

מצבת רבי יוסף יוסקא מהצד הקדמי, צורת האבן הזו היא סימן ההיכר בחלקת גאוני צדיקי יאס לכל כברי הצדיקים שמקום קברם הועתק מבית העלמין העתיק ביאס לבית העלמין בפאקורר דהיום. בקרן זווית האבן ניתן לזהות את חריטת שם רבינו ויום ההסתלקות. הבלוק הנראה בתמונה הוא מעשי ידי המקומיים המבקשים להדליק נר נשמה מבלי שהרוח תכבה את הלהבה.

תמונה עתיקה של המצבה כשעוד ניתן היה לזהות את הכתוב עליה

מצבת קבר אביו רבנו הרה"ק רבי אריה לייב מוואלטישסק-יאס-צפת, בבית העלמין העתיק בצפת יחד עם קבר ה'בת עין', ה'ערכי נחל' ועוד צדיקים

לדברי קדשו וקיבל את הקאנסיס".

רבי יוסף יוסקא נפטר בחיי אביו ביום ט' שבט תקס"ז, בן מ"ז שנים. בראש נוסח המצבה נחרט הפסוק זיהי יוסף בבית אדוניו' כשעל חמש האותיות הראשונות של התיבות ז"ה"ל יוסף', חרוטים נקודות, לרמז מגין מ"ו שהם ימי שני חייו, ומנו"כ בביה"ח ביאס, כאשר הועתק קברו מבית העלמין העתיק שם היה אהל על קברו כמובא גם בספר 'דברי הימים לארצות רומעניע' (יאססי 1871) עמוד 40 'הה"צ ר' יוסקי זלה"ה יחד עם עוד 12 צדיקים האבעם אלע שטייליך', בשנת תש"ג הועתק קברו יחד עם עוד כארבעים מגאוני רבני ופרנסי העיר יאס לבית העלמין הקיים כהיום בשכונת פאקורא, קברו כאמור ממוקם בתוך ד' אמות של אהל קבר הרה"ק

36 שעות על אדמת יאס רומניה

יום המסוגל לפרנסה

הזדמנות נדירה
לקיים את סגולת פרשת המן המסוגל לפרנסה
ביום ג' בשלח

בציון המסוגל לפרנסה של הצדיק הרה"ק משטפנשט יאס רומניה
בציון המסוגל לזש"ק הרה"ק רבי יוסף יוסקא מוואליסטשיק ביום ההילולתו ט' שבט

1200
כולל הכל

- אשל מלא סעודת
- מסארות בהכנסת
- ארוחת יאס רומניה
- מלון סמאר
- קריסטל ביאס
- אוסובוס
- דרכים נוחים

מסע יחודי וקצר בין התאריכים ט'-י' שבט 31.1.23

נחיתה בישראל
יום ד' י"ב שבט 1/2 שעה 21:05

המראה ליאס רומניה
יום ג' ט' שבט 31/1 שעה 10:25

051-579-03-03
6190303@gmail.com

03-579-03-03

לרשום